

ΕΤΑΙΡ. ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
Παρασκευασίου 4
454 44 12 ΑΘΗΝΑ

Η ΠΑΡΓΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΠΑΡΓΙΝΩΝ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Έτος 4ο • Αριθ. Φύλλου 14
Σεπτέμβριος 1995

ΜΑΡΙΚΑΣ ΚΟΤΟΠΟΥΛΗ 10 • 104 32 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛΕΦΩΝΟ ΓΡΑΦΕΙΟΥ 52.25.788

PORT
PAYÉ
HELLAS

Π
Ν
Ι
Γ
Η
Κ
Ε

Η

Π
Α
Ρ
Γ
Α

Αποτυπώνουμε τη μεγάλη καταστροφή

Σελίδες
2,3,4,5

Η ΠΑΡΓΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΠΑΡΙΓΓΙΝΩΝ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Τεύχος 46 • Αριθ. Φύλλου 14
Σεπτέμβριος 1995

ΜΑΡΙΚΑΣ ΚΟΤΟΠΟΥΛΗ 10
104 32 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛΕΦΩΝΟ ΓΡΑΦΕΙΟΥ 52.34.935

Ιδιοκτήτης: ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΑΡΙΓΓΙΝΩΝ
ΑΘΗΝΑΣ-ΠΕΙΡΑΙΑ-ΠΕΡΙΧΩΡΩΝ
«Η ΠΑΡΓΑ»

ΜΑΡΙΚΑΣ ΚΟΤΟΠΟΥΛΗ 10
* 104 32 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛΕΦΩΝΟ ΓΡΑΦΕΙΟΥ: 52.34.935

Εκδότης
ΗΛΙΑΣ Σ. ΖΩΤΟΣ
Πρόεδρος του Συλλόγου
Βηλαρά 14 • 153 44 ΓΕΡΑΚΑΣ
Τηλ.: 6610447

Διευθυντής
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΜΠΑΚΑΓΙΑΝΝΗΣ
Υμηττού 92 • 155 61 ΧΟΛΑΡΓΟΣ
Τηλ. 65 14 487

Εμβάσματα
ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΒΑΣΙΛΑ
Πυθίου 23 • 11743 ΑΘΗΝΑ
Τηλ. 9230888

Ηλεκτρονική στοιχειοθεσία
Επιμέλεια-Ατελιέ-Εκτύπωση
«Ν. ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ & ΣΙΑ Ε.Π.Ε.»
Υπεύθυνος: Ν. Πανδής
Μάγερ 11 • 104 38 ΑΘΗΝΑ
Τηλ. Κέντρο 5244555 FAX: 5243345

Τα άρθρα δεν εκφράζουν κατ' ανάγκη
και τις απόψεις του Συλλόγου.

Ανακοίνωση

Το Δ.Σ. του Συλλόγου Παριγγίων Αθηνών ανακοινώνει ότι η Γενική Συνέλευση και οι Αρχαιρεσίες για την ανάδειξη Νέου Διοικητικού Συμβουλίου θα γίνουν την 21 Γενάρη 1996, ημέρα Κυριακή και ώρα 10.30 στο Ξενοδοχείο ΤΙΤΑΝΙΑ, Πανεπιστημίου 52.

Στη συγκέντρωση θα προσφερθεί καφές και θα γίνει κοπή της πίτας.

Σύμφωνα με το άρθρο 16 του καταστατικού, οι υποψήφιοι για το αξίωμα μέλους του Δ.Σ. και της Εξελεγκτικής Επιτροπής πρέπει να υποβάλουν έγγραφη αίτηση, τρεις (3) τουλάχιστον ημέρες πριν, δηλαδή μέχρι την 18 Γενάρη 1996.

Παρακαλούμε για την προσέλευση όλων των μελών στη Γενική Συνέλευση και στις Αρχαιρεσίες.

Επίσης είναι επιτακτική ανάγκη για την υποβολή υποψηφιοτήτων για το νέο Δ.Σ. κυρίως από μέλη μικρής ηλικίας.

Ο πρόεδρος του Δ.Σ. Η Γεν. Γραμματέας
Ηλίας Σ. Ζώτος Νίνα Ελ. Δράκου

ΜΕΤΑΞΥ ΜΑΣ

Η αποτύπωση

Στις 21 Σεπτεμβρίου άνοιξε ο Θεός τους κρουνοί του ουρανού, πλημύρισε το ποτάμι και πνήγχε η αγορά της Πάργας.

Η έκδοσή μας δεν μπορεί να σταθεί μακριά από τη συμφορά που έπληξε την Πάργα. Παραχωρεί γι' αυτό τις στήλες της για να καταγραφεί με την πένα του φίλου της Πάργας, όπου κατοικεί σχεδόν μόνιμα, με τη γυναίκα του Τζουλιάννα, Έντσο Παστόρε, από τη Ρώμη, συνταξιούχου δικηγόρου και φοιτητή αρχαιολογίας, και ν' αποτυπώσει με φωτογραφίες από το φακό του ίδιου και του Κώστα Πανταζή που διατηρεί το κατάστημα PHOTΟ EXPRESS στην Πάργα. Βέβαια κανείς δεν φωτογράφησε όταν έρχονταν ή ήταν στην μεγαλύτερη στάθμη τους τα νερά, αλλά όταν αποσύρονταν. Πολλά όμως ζητάμε. Εκείνη την ώρα ο κόσμος έτρεχε να περισώσει και να σωθεί κι' όχι να φωτογραφίζει.

Παρ' όλο που σ' αυτό το φύλλο διαθέτουμε τέσσερις σελίδες (1η, 3η, 4η και 5η), δε θέλουμε να σταματήσουμε εδώ.

Γι' αυτό θα περιμένουμε κι' άλλες φωτογραφίες καθώς και περιγραφές ή στιγμιότυπα, τα οποία θα δημοσιευτούν, έστω και αναδρομικά, στο επόμενο φύλλο μας.

Αναζητήσαμε κάποια στοιχεία και φωτογραφίες από άλλες παρόμοιες καταστροφές, όπως του 1952. Δε βρέθηκαν προς το παρόν. Παρακαλούμε αν υπάρχουν να μας σταλούν για να δημοσιευτούν και να παραδοθούν στην αιωνιότητα.

Στο προηγούμενο φύλλο από λάθος δε δημοσιεύτηκαν οι λεζάντες κάτω από τις φωτογραφίες των σελίδων 12 και 13. Πιστεύουμε όμως πως οι γνωρίζοντες θ' αναγνώρισαν ότι πρόκειται για τα σιάδια και τα πηγάδια στην Παλιόπαργα.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ • ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

- Σπυρίδων και Ελένη Τσίτσα στις 22-12-1994 απέκτησαν στη Γερμανία αγόρι.
- Βασίλειος και Ουρανία Μπούργου στις 12-10-1995 απέκτησαν κορίτσι.
- Απόστολος και Στέλλα Παπανίκα στις 1-10-1995 απέκτησαν αγόρι.
- Κων/νος και Δέσποινα Δεσύλλα στις 13-9-1995 απέκτησαν κορίτσι.
- Νικόλαος και Ευγενία Στέλιου στις 19-7-1995 απέκτησαν κορίτσι.
- Ηλίας και Λαμπρινή Παπανδρέου στις 13-7-1995 απέκτησαν κορίτσι.
- Νικόλαος και Μαρία Στέφου στις 27-6-1995 απέκτησαν αγόρι.
- Αθανάσιος και Φρειδερίκη Βέργου στις 18-7-1995 απέκτησαν αγόρι.
- Ευάγγελος και Ευτυχία Αναστασιάδη στις 21-8-1995 απέκτησαν αγόρι.
- Ανδρέας και Αικατερίνη Βέκιου στις 19-8-1995 απέκτησαν κορίτσι.

Να τους ζήσουν.

ΓΑΜΟΙ

- Θεοδώρα Δράκου και Βολφγκανγκ Χένρυ από Γερμανία στις 1-9-1995.

ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ - ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

2000 Δρχ: Χρήστος Πλιάκος.
Από 3000 Δρχ: Θάλεια Κώστα • Όλγα Δημουλίτσα • Ευάγγελος Γιαώνης
Από 5000 Δρχ: Λάμπρος Βουρεκάς • Αθανάσιος Μπάτσος • Έλσα Μαυροδόντη • Άρτεμις Πανέτου • Νίκη Γαβριηλίδη • Αναστάσιος Ανδρ. Ζούλας • Παναγιώτης Γεωργιάδης • Βασίλειος Ηλ. Μπούας • Παναγιώτης Βέργος • Γιούλη Βερβιτσιώτη • Ελευθέριος Δέσκας • Αναστάσιος Χατζής • Στασινή Βουρεκά • Έντσο Παστόρε.

- Ηλίας Κόκκα και Λευτεριά Σότα (Β. Ηπειρώτες) στις 17-7-1995.
- Κυρίτση Γεωργίου και Λιανουδάκη Στυλιανή στις 29-7-1995.
- Ρίτζαρντ Τεοντώρ BERBEY και Νάνσυ Κλομπενχάουερ στις 5-9-1995 (Ολλανδοί).
- Μάρτουρετ Εδουάρδος και Αθηνά Κλιούμη στις 2-9-1995.
- Τουρκογιάννης Αντώνιος και Ελπίδα Αξή στις 19-8-1995.
- Μπόλωσης Ηλίας και Ιωάννα Βέκιου στις 8-10-1995.

Ευτυχισμένη ζωή

ΘΑΝΑΤΟΙ

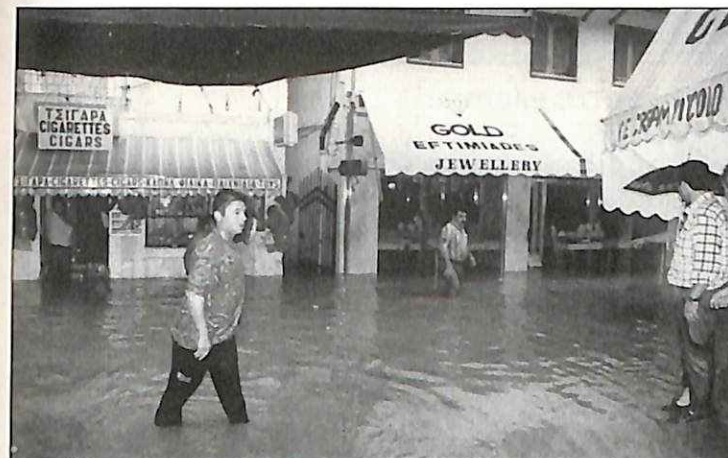
- Τσίτσα Αναστασία Χα Ευαγγέλου, ετών 95, απεβίωσε στις 1-10-1995.
- Στέλιου Αικατερίνη Χα Αναστασίου, ετών 85, απεβίωσε στις 15-8-1995.
- Μπέλλου Αθανασία Χα Χαραλάμπους, ετών 77, απεβίωσε στις 17-8-1995.
- Nostberg Eva (Νορβηγός), ετών 74, απεβίωσε στις 1-9-1995.
- Βουρεκά Αγαθή Χα Γεωργίου, ετών 81, απεβίωσε στις 22-9-1995.

Τους δικούς τους συλλυπούμαστε

- 7000 Δρχ: Νίκος Αξής.
- 4000 Δρχ: Βασίλειος Κωνσταντινίδης.
- Από 10.000 Δρχ: Γεώργιος Δούρος • Ευάγγελος Δούρος • Θεόδωρος Γιαώνης • Γιάννος Ζέρης.
- 40 USD: Αλέκος Βέργος.

Ευχαριστούμε θερμά

Όσοι πρόσφεραν και δε δημοσιεύτηκε το όνομά τους παρακαλούμε να μας ειδοποιήσουν.

Από τον ENTZO PASTORE

Το κείμενο δεν έχει τίτλο, θα μπορούσε όμως να έχει, όπως «ΓΙΑΤΙ;» ή «Η ΕΠΟΜΕΝΗ ΜΕΡΑ» ή «Η ΝΕΜΕΣΙΣ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ» ή «ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΣΤΗΝ ΠΑΡΓΑ» κ.λπ.

Η 21 Σεπτεμβρίου 1995 θα μείνει στη μνήμη πολλών ανθρώπων στην Πάργα και στη μνήμη των τουριστών που βρίσκονταν στην πόλη εκείνη την ημέρα.

Μια δυνατή νεροποντή, που διήρκεσε για λίγο περισσότερο από μία ώρα, προκάλεσε πλημμύρα στη μισητή πόλη και σοβαρές ζημιές σε κατασκευές. Ευτυχώς δεν υπήρξαν θύματα, αλλά θα μπορούσε να είναι καταστροφή, δεδομένου ότι μόλις 15 λεπτά νωρίτερα οι ίδιοι δρόμοι που πλημμύρισαν διασχίζονταν από τους μαθητές που επέστρεφαν από το σχολείο.

«ΓΙΑΤΙ ΣΥΝΕΒΗ»

Μερικοί λένε ότι ήταν κάτι το τυχαίο, ένα απρόβλεπτο γεγονός, και ότι όλα είναι υπό έλεγχο.

Άλλοι λένε ότι όλα όσα έγιναν οφείλονται σε ανθρώπινη αμέλεια, εκείνων που τους ενδιέφερε να χτίσουν σπίτια, τοιμαγμένους τοίχους και έτσι να φράξουν και να σκεπάσουν τα ποτάμια, εμποδίζοντας τα νερά να φθάσουν στη θάλασσα.

Άλλοι ισχυρίζονται ότι ήταν σφάλμα της Δημοτικής Αρχής να μην εκτελέσει έγκαιρα τις απαιτούμενες εργασίες συντήρησης για τον καθαρισμό του ποταμιού που διατρέχει υπόγεια την Πάργα, και που ήταν γεμάτο από δέντρα, πέτρες κ.λπ.

Στην πραγματικότητα το ποτάμι κυριολεκτικά ξερράγη, προκαλώντας τη θραύση του μπετόν του δρόμου και την κατάκλυση με νερά των δρόμων, των σπιτιών και των καταστημάτων.

Στο χαμηλότερο τμήμα της πόλης, δηλ. στο μικρό τετράγωνο όπου είναι το Δημοτικό Κατάστημα, το νερό ξεπέρασε το ένα μέτρο. Το κέντρο της πόλης και η παραλία είχαν μετατραπεί σε λασπότοπο, όπου έβλεπε κανείς να επιπλέουν καρέκλες, ρούχα, παιχνίδια και ό,τιδήποτε άλλο είχε παρασύρει το νερό.

Όλα αυτά συνέβησαν ύστερα από μιάς μόνο ώρας βροχή. Τι θα συνέβαινε άραγε αν έβρεχε επί τρεις μέρες!

Η επέμβαση της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας ήταν άμεση και οι εργασίες καθαρισμού και παροχής βοήθειας άρχισαν ταχύτατα.

«ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ»

Ποτέ δεν θα ξεχάσω την έκφραση στα πρόσωπα των ανθρώπων που έζησαν αυτές τις τρομερές στιγμές. Έδειχνε έκπληξη, φόβο και ήταν σαν να μη πίστευαν αυτά που έβλεπαν τα μάτια τους. Οι περισσότεροι ήταν επιχειρηματίες που είχαν χάσει λίγο-πολύ όλα τους τα εμπορεύματα, τα οποία βρίσκονταν στα καταστήματα που πλημμύρισαν και είχαν δει το νερό να φθάνει μέχρι τους ώμους τους.

Μισή ώρα μετά το τέλος της νεροποντής, όλα τριγύρω συνέθεταν σκηνή τρόμου. Άνθρωποι τριγύριζαν ψάχνοντας γι' αυτά που είχαν χάσει ή βοηθούσαν τους γείτονές τους που είχαν υποστεί ακόμη μεγαλύτερη ζημία από τη δική τους. Όλοι άρχισαν να δουλεύουν σκληρά για να καθαρίσουν τους δρόμους και τα

ΧΩΡΙΤΙΛΟ

καταστήματα από τα νερά και τις φερετές ύλες. Σιωπηλά δούλεψαν μέρα και νύχτα τις επόμενες μέρες, βοηθούμενοι από μερικούς εθελοντές τουρίστες και από μερικούς Αλβανούς.

Κατά τη διάρκεια αυτής της κατάστασης, είχα την ευκαιρία να εκτιμήσω και να θαυμάσω την αξιοπρέπεια αυτών των ανθρώπων, που χωρίς κραυγές και παράπονα, άρχισαν να μοχθούν μόνο με τις δικές τους ανθρώπινες και οικονομικές δυνάμεις, χωρίς να περιμένουν βοήθεια από τους υψηλά ισταμένους!

«ΕΡΓΑΣΙΕΣ»

Οι δρόμοι καθαρίστηκαν, μπετόν ξαναστρώθηκε στην παραλία, το ποτάμι ξεσκεπάστηκε και καθαρίστηκε από τα φτερά υλικά. Θα ξανασκεπαστεί και θα χαθεί από τα μάτια μας για πολλά χρόνια. Ο Θεός ξέρει πόσα.

Μια πρόταση: Γιατί να μην απομακρυνθούν οι αποχετεύσεις που καταλήγουν στο ποτάμι, και αυτό να μείνει ακάλυπτο αφού καθαριστεί; Με την κατασκευή μερικών μικρών γεφυριών, θα ήταν ένα αριστούργημα, άξιο της πιο εξελιγμένης πολεοδομικής παράδοσης. Η Πάργα θα γίνει η δεύτερη μικρή Βενετία.

Είναι ευνόητο ότι ένα τέτοιο έργο θα κοστίσει πολλά, αλλά τα πλεονεκτήματα από τουριστικής πλευράς θα είναι τεράστια.

Γιατί να μη γίνει η επένδυση;

«ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ»

Αυτό είναι ένα μεγάλο και δύσκολο ζήτημα, ώστε να είναι δυνατόν να τεθεί προς συζήτηση από έναν τουρίστα, όπως εγώ, που επισκέπτεται την Ελλάδα τα τελευταία 30 χρόνια, που αγαπάει την Πάργα, και που τα τελευταία 15 χρόνια ζει στην Πάργα τον περισσότερο χρόνο.

– Γιατί συνεχίζεται η οικοδόμηση χωρίς κανένα σεβασμό προς τη φύση;

– Γιατί επιτρέπεται η λειτουργία μπαρ μέχρι το Ενετικό κάστρο;

– Γιατί αφήνεται το πελασγικό τείχος κάτω από το κάστρο να φθείρεται, μέχρις ότου εξαφανισθεί;

– Γιατί δεν γίνονται ενέργειες για να αποδοθεί η δέουσα σημασία και αξία στο Ενετικό Κάστρο της Πάργας, στο Φράγκικο κάστρο στο Νησάκι, και στο Τουρκικό κάστρο της Ανθούσας;

– Τι θα γίνει με αυτό το αίσχος στον Άγιο Σώστη; Πόσο θα παραμείνει; Ή μήπως είναι επιθυμητό να εγκαταλείψω την Πάργα, όπως άλλοι τουρίστες;

Γιατί; Γιατί; Όλα αυτά είναι ρητορικά, πράγματι, ερωτήματα, αλλά εγείρονται από πολλούς και αναμένονται οι απαντήσεις.

Έλλειψη κεφαλαίων ή αδιαφορία;

Στο τέλος θα μου πουν ότι είναι λάθος του Θεού! Για μένα δεν είναι λάθος, αλλά η νέμεσις της φύσεως.

Το άρθρο αυτό γράφτηκε από τον Έντζο Παστόρε στην Ιταλική, στη συνέχεια δε μεταφράστηκε αρχικά στην Αγγλική από τη σύζυγό του Τζουλιάννα και μετά από την Αγγλική στην Ελληνική από τον Δημήτρη Κύρου.

ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΠΑΡΓΙΝΕΣ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Από το Νίκο Χρ. Τσάκα

«... αναρριχήθηκαν σαν μπαμπούινοι στις απότομες πλαγιές, καβαλλίκεψαν τις επάλξεις παρά τον φοβερό καταιγισμό πετρών και κατέλαβαν το Κάστρο».

στην ελνά, που δεν πρόλαβαν να κατεβούν. Τους έφερνε από την παραλία σέρνοντας κι αυτοί τινάζονταν σαν χιματζήδες και τους πήγε στον φούρνο του Τσάτσου-Μάδη, τους άλοιψε τα μούτρα με λαδογανιά, βέβαια του μανού δεν φαινόταν και πολύ μια και ήταν πιο μαύρος από την γάνα, και τους έφερνε γύρα στην αγορά, μια αγορά που γιουκαΐζε και αλάλαζε από χαρά και ευχαρίστηση απολαμβάνοντας το θέαμα. Πάθαμε μεγάλο σοκ εκείνη την ημέρα και αναστείλαμε τις επιχειρήσεις.

Το χειρότερο από τα παιχνίδια μας ήταν ο Πετροπόλεμος, που ήταν συνηθισμένος από πολύ πιο παλιά χρόνια, τόσο όταν τσακωνόμαστε μεταξύ μας, όσο, και πιο πολύ, στον ακίρικο πόλεμο που, με διακοπές, ανακωχές, παύσεις και εναλλασσόμενα πρόσωπα, ζωντάνευε πάντα, παρά τις αντιδράσεις των ανθρώπων που σπάγαμε τα κεραμίδια τους, των γονιών που τους πηγαίναμε τραυματίες και το ξύλο των δασκάλων και πιο πολύ του Παπα-Λάμπη του Βελιανίτη, από τους Παξούς, που βάρανε αλύπτητα τα πιο παλιά παργινόπουλα, όπως έλεγαν.

Ο πετροπόλεμος αυτός χώριζε την Πάργα σε δύο στρατόπεδα: τους «Απάνου» και τους «Κάτου» και αντιπροσώπευαν οι «Απάνου» το «Τουρκοπάζαρο» και τις παρυφές του με διαχωριστική γραμμή, όχι απόλυτη βέβαια, από τα Δανδουλέικα, Τρόκολο, Κοκκορέϊκα μέχρι εργοστάσιο και περιβόλι «Λέκκα» και «Κορκοτσάκια». Οι «Απάνου», εκτός από την βοήθεια της βαρύτητας, που μας έφερνε φυτευτές τις πέτρες τους στα καύκαλα, είχαν και τελευταίο πανίσχυρο καταφύγιο το Κάστρο. Εκεί στις επάλξεις μάζευαν άφθονο πολεμικό υλικό και αμόλαγαν τις πέτρες χωρίς δυσκολία και κανέναν δεν μπορούσε να πλησιάσει. Παρ' όλα αυτά οι «Κάτω» είχαμε την εποχή εκείνη κάτι φοβερούς πολεμιστές που εκτός από την πετροβλητική ικανότητα (απαγορευόνταν τα λάστιχα και στουμπάνισμα τα κεφάλια με στούμπο με άγραφο νόμο, που τηρούνταν ευλαβικά) μπορούσαν να σκαρφάζουν στις πλαγιές του Κάστρου ξυπόλυτοι, κολλώντας με τις σολοδερμες πατούνες τους στα βράχια. Από τους «Κάτω» θα θυμηθώ πρώτον και καλλίτερο τον Μήτσο Λούμπο, τον Όμηρο Μανιάκη, Σπύρο και Νότη Μανιάκη, τα Σαυραξίόπουλα, Σπύρο Κατσουλάρη, Ντίνο Ντέσκα και Νίκο Καραιώτη. Μαζί, χωρίς να θυμάμαι πια σε ποιά παράταξη ανήκαν, ο Μήτσος, Θωμάς και Νίκος Δάνδολος, Μάκη Βέργος, Θανάση

Όλοι οι γονείς μικρών παιδιών της Πάργας εκείνης της εποχής ανησυχούσαν πολύ, μέχρι να μάθουν τα παιδιά τους μπάνιο. Ήταν έρημες τότε οι ακρογιαλιές από κόσμο κι εμείς, διαόλοι και τριβόλοι, βρισκόμαστε από Μπόντε σε «Νεραντζούλα», «Αγία Λέννη», «Ζήβολη», «Τουρκοπάζαρο» και πάλι σε «Καμίνι», «Μπούντο», «Αν-Θανάση», «Κρυονέρια», «Στρογγυλό», «Χελώνα», «Λύκο», «Βούθουνα» και πάλι Μπόντε, το κέντρο για κάθε εξόρμηση, αλλά και ο τόπος δοκιμασίας για τη σκληράδα μας. Αφού περνάγαμε τα λόγγα στην Αγία-Λέννη μαζεύοντας κούμαρα και σμύρτα και τα διασχίζαμε από τα πιο δύσκολα και αδιαπέραστα σημεία, πλεγμένα από βάτα και αγριοκισσούς, που ούτε γουρούνια δεν τα έσπαγαν και, επιδεικνύοντας με καμάρι τα αίματα από τις γρατσουνιές που έσκαζαν τα γυμνά πόδια μας, μια και είμασταν ξυπόλυτοι και σορτσάκηδες, και ύστερα κωνόμαστε στην θάλασσα προσπαθώντας να δείξουμε αντρείοι, καταπνίγοντας το φοβερό τσούξιμο της αρμύρας, κρατώντας ανέκφραστα τα πρόσωπα.

Ο φόβος για πνιγμό με τέτοια θεοσκοτωμένα παιδιά ήταν δικαιολογημένος, καίτοι τέτοια περιστατικά δεν είχαν συμβεί, εκτός από του παιδιού του Νικόλα Βέργου, που, εκεί σ' ένα τραγικό σούρουπο, μονάχο του θέλησε να μπει στη μαούνα του πατέρα του, νοιώθοντας φρούτα κάτω από την πλώρη, που ήταν κάργα φορτωμένη με εμπορεύματα να φορτωθούν τα καράματα στο παπύρι της γραμμής, τράβηξε το πλωρίσκι, αλλά ήταν ανοικτά αραγμένη, το πρυμνίο τεζάρισε και απομάκρυνε το σκάφος και με το πίδαγμα ο μικρός βρέθηκε στον αέρα, το μέτωπό του χτύπησε στην κουπαστή και βούλιαξε αναίσθητο και έμεινε εκεί στον αμμουδερό βυθό. Ζουρλάθηκε η Πάργα να ψάχνει με λουξ, λάμπες, κεριά στα «Σιέσια» και στα «Κορκοτσάκια» και παντού. Το βρήκε με ένα λουξ ο Χριστόφορος ο Λύκας, βούτηξε και τόβγαλε. Τραγωδία για όλη την Πάργα...

Από όταν μαθαίναμε μπάνιο και μετά, δεν μας έδινε κανέναν σημασία πια, αν παίζαμε, αν στήναμε παγίδες ή παίζαμε πετροπόλεμο. Άστα να κουρεύονται, λέγανε, θα τα φέρει η κοιλάδα. Αλλά εμείς ξεχνιόμαστε στα παιχνίδια, που ούτε πείνα νοιώθαμε ούτε διάθεση για φαί και πιο πολύ όταν πετυχαίναμε στους μπαξέδες φρούτα, ακόμη και ντομάτες και αγγουράκια, που τα ρημάζαμε, τα πλέναμε στις βρύσες της «Νεραντζούλας», της «Βάλτσας», του «Αν Τρύφωνα» και πάντοτε είχα στην κλωτοσήπη του ντριλίνου παντελονιού, σε ένα κομμάτι εφημερίδα, κοντροκομμένο αλάτι από τον φούρνο, γι' αυτόν τον σκοπό. Μάλιστα οι δύο αγροφύλακες μας κυνηγούσαν. Δύσκολα μανόμαστε και ο επίσημος Κοινοτικός Παιδονόμος ο Σπύρο Δεσύλλας του Παπαγεράσιμου με τον κατάμαυρο βούρδουλά του, πιο μακρύν από το μπόϊ του, δεν μπορούσε να μας συνεντίσει, παρ' όλο το μαύρισμα από τις βουρδουλιές στα καλάμια μας. Εμείς καμαρώναμε για το ποιός έφαγε τις πιο πολλές χωρίς να κλάψει.

Αλλά μια μέρα με μεγάλο τρόπο είδαμε τον αγροφύλακα της εποχής να έχει πιάσει δύο από την παρέα μας να κλέβουν στα φύλλα κάπου στην «Βάλτσα» από κληματαριά ανεβασμένη πάνω

Ζούλας, Νώντας και Ρίκος Βάσος, Τάκης Σκάμπας, Τζουρόπουλα, Δημητρίουδες, Μπιναίοι, Κώστας της Ανθής και άλλοι και άλλοι. Εκείνες τις πλαγιές του Κάστρου που οι παλαιοί Παργινοί με τα φουνέλλα τους (διακρίνονται ακόμη) είχαν κάνει σαν κομμένες με μαχαίρι, ήτανε απόρρητες.

Ένα καλοκαίρι που ο πετροπόλεμος άρχισε από το πέταγμα τις σάκες στα πιο σκοτεινά σημεία των σπιτιών και κράτησε μέχρι το τέλος του, το μίσος ήταν αβυσσολέο. Μια μέρα κάποιος από τους «Κάτω» αναρριχήθηκαν σαν μπαμπούινοι στις απότομες πλαγιές, καβαλλίκεψαν τις επάλξεις παρά τον φοβερό καταιγισμό από πέτρες που πέφτανε απάνω στα κεφάλια και στα κορμιά τους. Ας δοκιμάσουν τα σημερινά παιδιά ή έστω ας σκεφθούν ένα τέτοιο ανέβασμα ή απλό περπάτημα στα περόνια των θαλασσοπληκτών ισάλων του κάστρου ή έστω ένα απλό πέραςμα από το «Καμίνι» στο «Σαπούνι» για φραγκόσκα στην πλαγιά, κάτι πολύ συνηθισμένο και εύκολο για τους «φακάρηδες» της εποχής εκείνης.

Οι «Απάνω» αναγκάστηκαν να παραδοθούν. Το Κάστρο της Πάργας, άπαρτο επί 400 χρόνια, έμελλε να πέσει με πετροπόλεμο. Αμέσως αχρηστεύθηκε και η Φρουρά της Σιδηρόπορτας και μπουκάρουμε και οι υπόλοιποι, η σαβούρα, κατά δεκάδες. Οι νικημένοι δέθηκαν με σπάγγους και κορδόνια πιστάγκωνα και από τον δρόμο του Τουρκοπάζαρου με αλλαγαμούς θριάμβου και σφαλιάρες οδηγήθηκαν στο προαύλιο του «Σαραγιού», στήθηκαν με τις πλάτες στον τοίχο και οι νικητές περνάγαμε και ξαναπερνάγαμε, φτύνοντας τους αδιάκοπα στα μούτρα. Πολλοί από τους νικημένους δεν άντεξαν την προσβολή και άρχισαν να κλαίνε σπαρακτικά. Κάποιοι φώναζαν: - Φτάνει, μωρές παιδιά!! Φτάνει!!! Κρίμα!!! Η διαπόμπευση σταμάτησε απότομα, αφήνοντας αισθήματα ενοχής. Το παρατραβήξαμε. Καλλίτερα στούμπος στο κεφάλι παρά εκείνο το φτύσιμο.

Τα κεφάλια που ανοίξαν εκείνη την ημέρα ήταν πάρα πολλά. Τόν Φαρμακοποιό μας τον Βαλλιάνο τον Λιβαδά τον είχαμε όλοι σε πολύ υπόληψη, σεβασμό και εκτίμηση, γιατί δεν ρωτούσε τί και ποιό, παρά μας παραλάβαινε αμέσως στα φοβερά ευκίνητα και επιδέξια δάκτυλά του και μας έκανε φασκωμένους κούκλους. Εκτός από το άμεσο σταμάτημα της κάθε αιμορραγίας, όσο επικίνδυνη κι αν ήταν και από οπουδήποτε προερχόταν, τον ευγνωμονούσαμε που τα έκανε όλα τζάμπα: ιώδιο, οξυζενέ, γάζες, επιδέσμους και ο,τιδήποτε χρειαζόταν για την κοτζαδοποίησή μας. Ούτε και από τους δικούς μας ζητούσε χρήματα, αλλά ούτε και τους έλεγε τι συνέβη, για να μη μας ρίχνουνε μπερντάκια. Οι πατεράδες μας τα μαθαίναμε δεύτερη και τρίτη μέρα από τις υπερπροστατευτικές μανάδες μας και τότε ακούγαμε και τα σχολιανά μας: «Καλά σου κάναμε που σ' ανοίξανε το ξερό σου, για να βάλεις μυαλό άλλη φορά...» αλλά αυτό έμπαινε με τα χρόνια.

Ο πνιγμός πάντα κρατούσε την πρώτη θέση στην σκέψη των γονιών και για να μαθαίνουμε μπάνιο επιστρατεύονταν νεροκολόκυθα και ντενεκεδόκουτα και η βοήθεια έμπειρων συγγενικών προσώπων. Με ένα τέτοιο ντενεκεδόκουτο από καραμέλλες της ΑΒΕΖΑΠ, δώρο του Χαρίλαου Οικονομίδη, κολλημένο αεροστεγώς από τον μπάμπα Δημητρώ τον Κοϊμτζίδη, δεμένο γερά στις πλάτες και λίγα μαθήματα από τον Γιώργο Ανεμογιάννη του Γιάννη, αντί πέντε δραχμών το μάθημα, έμαθα μπάνιο και τότε πούχασαν και οι δικοί μου.

Εκεί στους φούρνους οι φουρναραίοι υπόφεραν πιο πολύ από τον άλλο κόσμο τις μεγάλες καλοκαιριακές κάψες που ο Λίβας κατάκαιγε την Πάργα. Ο πατέρας μου έβγαζε δροσιές και κοκκινίλες, ξυώνταν και έσκουζε από το τσούξιμο.

- Αμ, κάνε και κανένα μπάνιο, μωρέ Χρήστο που όλο ξυέσαι! Εδώ είναι η θάλασσα! του έλεγαν οι φίλοι του λιμανιού που ξέρανε τις θαυματουργές ιδιότητες του θαλασσόνερου. Κάποτε αποφάσισε.

- Νίκο, πάμε, μου λέει, να μου δείξεις που να κάνω μπάνιο. Χρόνια και χρόνια το δρομολόγιο ήταν σπύτι-φούρνος-σπύτι και καμιά φορά στο «Δώθε Κρυονέρι» τις Μεγάλες Παρασκευές, για να διαλέξει το Πασχαλιάτικο αρνί, εκεί στα σιάδια, που τα φέρνανε για πούλημα κατά εκατοντάδες από τα χωριά.

- Με θέλει για προστασία, σκέφτηκα με περηφάνεια. Θα ήμουν πάνω από 7 και κολύμπαγα, όπως όλα, σαν ψάρι.

Ξεκινήσαμε μετά από ένα ξεφούρνισμα και με περιέργεια τον είδα να παίρνει μιά-δύο τριχιές «γκρέκακες», από αυτές που άφηναν στο φούρνο οι γυναίκες από το Πόποβο και τ' άλλα Σουλιωτοχώρια, μαζί με τα κασάρια και άλλα πράγματά τους. Κόβανε και κλάριζαν (καθάριζαν) ξύλα στις πλαγιές της Αγία-Λένης, κυρίως κουμαριές, τις φέρνανε ζαλικωμένες στην Πάργα και, ξεθεωμένες από την κούραση, γυροφέρνανε στα καντούνια φωνάζοντας:

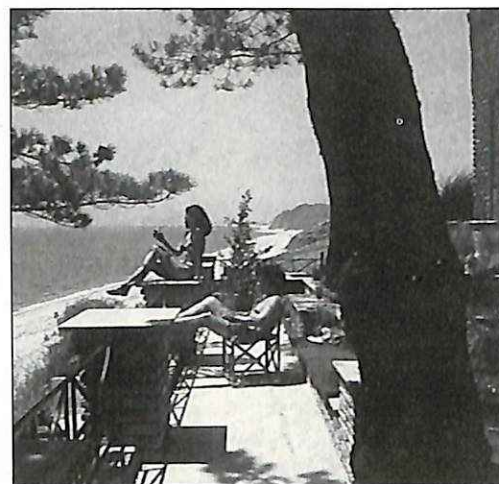
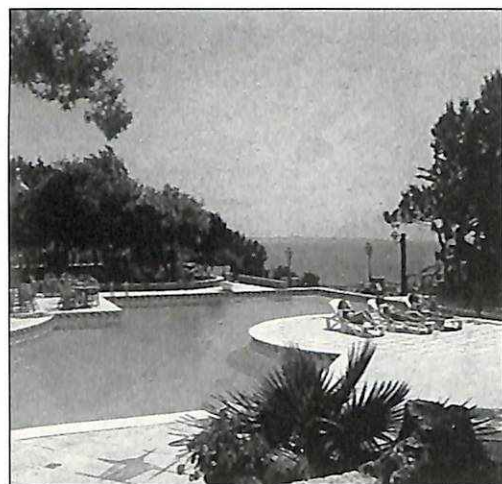
- Ξύλα καλά! Ξύλα καλά! Έχω καλό ζαλίκι... Οι κυράδες μας από τα ψηλά παράθυρα κάνανε παζάρια και σχόλια, ότι είναι μακρυά ή κοντά, ξερά ή κλωρά και δεν κάνανε δόθεν για τη γωνίστρα, το τζάκι, το φούρνο τους, μέχρι που να αποκάνουν ετούτες και να τα ξεφορτώσουν κάπου, όσο-όσο, νάρθουν στο φούρνο ν' αφήσουν τα μπράγκαλα και να πάρουν δυο-τρία καρβέλια μαύρο ψωμί. Αυτό ήταν όλο κι' όλο για όλον εκείνον τον κόπο το μεροκάματο. Ζωή σκυλήσια, τυρακνισμένη. Οι τριχιές τους ήταν από πολλά κοντρόκλωνα, μάλλινα, άσπρα και μαύρα κοντρά κλωνιά, πλεγμένα σαν κοιτίδες, πολύ γερές.

Τον κοιτάζα με απορία και με το μικρό μου το μυαλό δεν μπορούσα να καταλάβω αν πάμε για μπάνιο, για ξύλα ή για κρέμασμα. Τούτος φαίνεται δεν είχε ιδέα από μπάνιο. Ήξερε, όπως μούλεγε μετά από χρόνια, να τσαλαβουτάει στις «Λούμπες» και στις «οβίρες» του Αώου, ψάχνοντας για πέστροφες και άλλα ψάρια, στις ρηκονεριές, όταν στέρευε το ποτάμι τα καλοκαίρια.

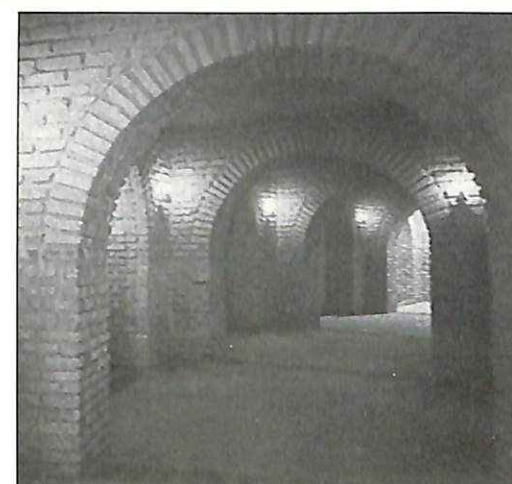
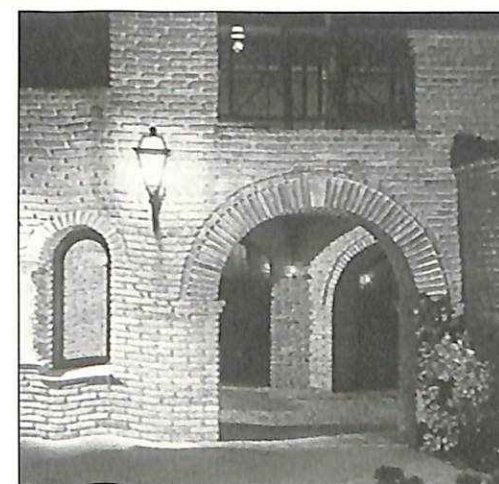
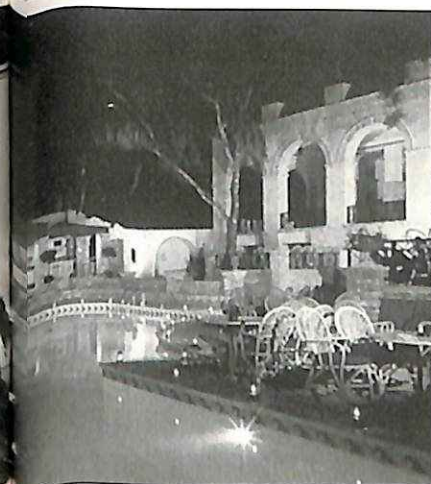
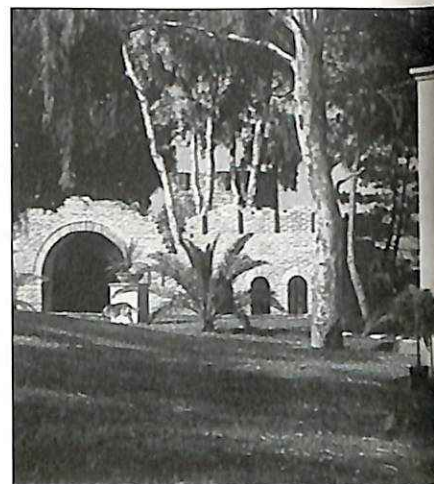
Το χειμώνα που φούσκωνε ο Αώος παρακάλαγε μαζί με την παρέα του τον Θεό όταν θα πέρναγε ο Δάσκαλος κατά δώθε, γιατί έμενε πέρα μεριά, να γλυστρήσει, να πέσει, να μη μπορέσει να σηκωθεί, να φουσκώσει το ποτάμι, να τον πνίξει να γλυτώσουν τα μαθήματα. Μέχρι νάβρισκε το χωριό καινούργιο Δάσκαλο θα πόρευαν καλά αυτοί, σπίνοντας παγίδες για κοτούφια και γκουσ-κούκια.

Τον πήγα στο πέρα Κρυονέρι. Τον βλέπω να ξεντύνεται και να μένει με την μουδάντα. Εκεί δίπλα στην «Χελώνα» υπάρχει ένα μικρό βραχάκι που ξεχωρίζει. Βλέπω τον μαστρο-Κίτσιο να ρίχνει κάβο καργάροντας την τριχιά, παλιός μυλωνάς ήταν μάνα σ' αυτά, να δένει την άλλη άκρη στη μέση του, να μπαίνει στην θάλασσα και να πλατσουρίζει ακατάστατα.

Έμεινα ξερός. Δεν είχα ξαναδεί τέτοιο είδος μπάνιου και ευχόμουν από μέσα μου να μη φανούν τίποτε Παργινοί και πιο πολύ της παρέας μου, που αφορμή γυρεύανε για κάτι τέτοια, οι καρβαλόστομοι... Θα γινόμουν μπουλιουρί. Ευτυχώς δεν είδε κανένας. Λίγος, ελάχιστος ο κόσμος τότε εκεί στις ερημίες...

Η δημοσίευση των φωτογραφιών δεν γίνεται για διαφήμιση γιατί δεν την έχει ανάγκη. Πήγαμε το απολαύσαμε, το θαυμάσαμε, γι' αυτό το μεταφέρουμε στις στήλες μας

NICOPUS CLUB

ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΜΑ: ΛΕΑΝΔΡΟΣ Μ. ΣΠΑΡΤΙΩΤΗΣ Α.Ε.
ΠΡΕΒΕΖΑ: ΜΟΝΟΛΙΘΙ ΤΗΛ. 0682 41104-41278-41284
ΓΡΑΦΕΙΑ ΑΘΗΝΩΝ: ΑΜΑΡΥΛΛΙΔΟΣ 23 Π. ΨΥΧΙΚΟ ΤΗΛ. 6874.565 FAX 6711.427

Ο ΔΕΚΑΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΒΕΝΕΤΣΙΑΝΟΥ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΝΙΚΟ ΧΡ. ΤΣΑΚΑ

Παραθέτω πιο κάτω, με μικρές παραλλαγές σε σχέση με τα κείμενα και την παργινή παράδοση (να μας επηρέασε άραγε;) τον Δεκάλογο του Βενετσιάνου, το ελεεινότερο υπόδειγμα για ανθρώπινη συμπεριφορά, μνημείο αριβισμού και ατομισμού, υποκρισίας και φιλαυτίας. Πρότυπο για μια θηριώδη κοινωνία:

«1) Ένας θεός είναι στον Ουρανό, ένας εσύ επί της Γης.

2) Να θυμάσαι ότι είσαι Βενετσιάνος.

3) Βάλε πέτρα Τάφου στην καρδιά σου και πλάκα μνήματος στα χείλη σου.

4) Η τιμή αγοράζεται πάντοτε με χρήματα και η αξία της εμφανίστηκε από τότε που εμφανίστηκε το χρήμα.

5) Μη κάνεις οικονομία σε όρκους και υποσχέσεις, αλλά ποτέ μη τους τηρείς.

6) Ερεύνα τα τρωτά, χτύπα αγιάτρευτη πληγή.

7) Απόφευγε το «οφθαλμόν αντί οφθαλμού». Λιβάνιζε Θρόνο, Όχλο και Αγίους.

8) Αγάπα τον καθρέπτη σου όπως τον εαυτό σου. Πολύτιμη βιβλιοθήκη, έμπιστος πνευματικός, μόνος αγαπητός φίλος σου στον κόσμο αυτόν.

9) Ό,τι επιθυμείς, θέλεις και σε ενδιαφέρει μην το διαμοιρασθείς με άλλον.

10) Τον εχθρό σου κατασπάζου και κατασπάθιζε».

Το «πρυτανείο» συνεδρίαζε καθημερινά στον Δημητρίου με πολυποίκιλα θέματα. Παρόμοιες συναντήσεις και στο Βάλτο, αλλά εκεί δεν προσφέρεται για πολλές συζητήσεις, γιατί αποσπάται η προσοχή με το κολύμπι και τ' αθλήματα. Ενώ τα βράδια με το καλό φαγητό το κρασάκι ή τη μπίρα κουβεντιάζονται και αναλύονται πολλά και σοβαρά θέματα.

Ποιοί αποτελούν το πρυτανείο; Τους ξέρετε. Είναι όλοι εκείνοι οι φανατικοί Παργινοί-νέες συνοδευόμενοι από τους και τις συζύγους, που πολλές φορές μπορεί να μην είναι Παργινοί, αλλά έχουν κτυπηθεί από το «σαράκι». Καλό χειμώνα φίλοι.

Πάντως απ' ό,τι φαίνεται, λόγω συνθηκών, ο γράφων θα πάρει τα κλειδιά, μια και θα είναι ο τελευταίος που θα κάνει διακοπές στην Πάργα.

Ο Νάτσο Μπάτσος έγινε τελικά ο ταμίας είσπραξης συνδρομών για την έκδοσή μας. Εκεί τους παραπέμπουμε όλους.

Έχει, βλέπετε, και τη σχετική πείρα. Ευχαριστούμε, αγαπητέ Θανάση, που φροντίζεις για το οξυγόνο που κρατάει στη ζωή την έκδοσή μας.

Τι γίνεται με το βιολογικό καθαρισμό; Θα γίνει, δε θα γίνει; Προς Θεού, μη μας μπλέκετε με τέτοια θέματα. Ρωτήστε κατευθείαν τη Δημοτική Αρχή και εμάς αφήστε μας ν' ασχολούμαστε με την παρελθοντολογία, όπως μας κατηγορούν με-

ρικοί.

Πάντως ο βιολογικός πρέπει να γίνει οπωσδήποτε, γιατί αν δεν γίνει τώρα δε θα γίνει ποτέ. Το που θα γίνει; Ας αφήσουμε να το πουν, ανεπιφύλακτα οι ειδικοί.

Το κάθε πρόβλημα επιδέχεται πολλαπλές λύσεις. Προσοχή όμως μη μείνουμε κολλώσουμε στην αναζήτηση των λύσεων και ξεχάσουμε να λύσουμε το πρόβλημα οπότε... Ας μη κάνουμε όμως αρνητικές σκέψεις.

Φουρτούνια στη γιορτή της Παναγίας το δεκαπενταύγουστο.

Λιγστοί όσοι εκκλησιάστηκαν στο ναό του Άη Σώστη και οι άλλοι έκτισαν τον Άη Σώστη και το ναό παραμένει ανέπαφο προς δόξα κατασκευαστεί μια μικρή ξύλινη ράμπα για να κατεβαίνει ο κόσμος απ' τις βράκες. Μικρός ο κόπος και το κόστος κατασκευής της, μεγάλη η ωφέλεια.

Υπερθέαμα στο Καλοδίκι. Γεμάτο πελάτες. Με τις φτερινές βροχές ήταν όμως μόνο αυτό. Τόσα και τόσα κέρδη μπροστά στα μάτια μας. Αλλά κλώνοντας έρχεται η όρεξη...

Τζάμπα χαρήκαμε για το καθαρισμό του καρναγίου μπροστά στη Βίλα Ροζα. Ο χώρος, απ' ό,τι φαίνεται, καθαρίστηκε για να μετατραπεί σε πάρκινγκ και να αναρριχθείς είναι «άλλου παπά Ευαγγελίου». Μόνο που ο «παπάς» δεν ενδιαφέρεται να το διαβάσει... (Δεν εννοούμε νε τ' αυτοκίνητα στην άμμο, και τότε να πά, παπά).

ΣΚΗΙΑ

Η στήλη δεν αρέσκεται στις κριτικές της καλλιτεχνικής δημιουργίας, κι' αν καμιά φορά λείει καμιά κουβέντα τη λείει με σκοπό να βελτιώσει μελλοντικές καταστάσεις.

Δε θα κριτάρουμε λοιπόν τα «ΠΑΡΓΙΝΑ 1995». Ας της επιτραπεί όμως να εκφέρει λίγες σκέψεις.

Πιστεύει ακράδαντα πως το πατάρι της Πάργας είναι ψηλού, για τους καλλιτέχνες, επιπέδου, αφού έχει ένα ακροατήριο χιλιάδων ανθρώπων. Γι' αυτό πάνω σ' αυτό έχουν θέση οι άριστοι. Αυτούς πρέπει να ψάξει να βρει και να κλείσει από το χειμώνα η επιτροπή των εκδηλώσεων αν υπάρχει, και αν δεν υπάρχει ας δημιουργηθεί. Πάντως αν δεν έχουν κάτι καλό να παρουσιάσουν, υπάρχει η ορχήστρα της Πάργας (χωρίς αλλοδαπούς) και πάλι την ορχήστρα της Πάργας σε άλλη εκδοχή. Αυτά και ας μη τσατίζονται οι οργανωτές, γιατί ό,τι λέγεται και γράφεται είναι από καλή πρόθεση και στοχεύει στη βελτίωση.

Μεταφέρουμε παρατήρηση τουρίστα και ελπίζουμε να πιάσει τόπο:

– Με τη σαλάτα είναι η πρώτη επαφή του πελάτη με το εστιατόριο.

Μη την τσιγγουνεύσετε λοιπόν. Πρώτα χορταίνει το μάτι, να λάβετε δε υπ' όψη πως ο κακός και ο καλός λόγος κυκλοφορούν ανάμεσα στους Τουρίστες.

ΠΑΡΓΙΝΑ ΤΕΤΡΑΣΤΙΧΑ

Η Πάργα είναι χρυσό κλουβί,
μπαξές με κίλι' ανδρόνια,
και όποιος την κατηγορεί,
ναν' του κοπούν τα χρόνια.

Μωρή μελιγαλισμένη,
μελιές σε βάρεσε,
τόσα παιδιά στην Πάργα,
κανείς δεν σ' άρεσε.

Καλές είναι οι Παργινιές,
μα έχουν κακό ζακόνι,
ο ήλιος σκάει στα βουνά,
κι' αυτές κοιμούνται ακόμη.

Για τη μεταφορά
(Νικ. Χρ. Τσάκας)

Της Πάργας

Του Αθ. Πετσάλη-Διομήδη

Σταθήκανε σκληροί και πεισματάρηδες οι Παργινοί. Κι ήταν φορές – τότες στα χρόνια του Αλή – που στάθηκαν και ήρωες με τα όλα τους. Είναι και μια γυναίκα παργινή, που θέλω να τήνε στήσω σύμβολο όλης της Ρωμοσύνης.

Γιαννούλα την ελέγανε. Μικρό κορίτσι, όταν μπλοκάρησε την Πάργα ο Μπαρμπάρδας – στα 1539 – είδε το χαλασμό και τον θυμόταν και σηκωνόταν η τρίχα της.

– Μάνα, φώναζε τις νύχτες ξυπνώντας από το βραχνά, οι Τούρκοι, οι Τούρκοι! Βοήθεια!

Είχανε πάει στα ξένα προσφυγιά, ύστερ' από τη συμφορά, έτσι ως εσκορπίσανε όλοι οι Παργινοί. Ούτε σπίτι έμενε πια, ούτε χωριό, ουδέ πατρίδα. Θυμόταν τις μεγάλες πυρκαγιές, τα αίματα, τα κοινοκεφαλιασμένα κορμιά, τις στριγγλιές, και ξεπεταγόταν τις νύχτες και φώναζε:

– Βοήθεια! μάνα, οι Τούρκοι!

Οι δικοί της, όλη η φάρα, βρήκανε καταφυγή στα Γιάννενα. Όσοι σωθήκαν. Γιατί οι Τούρκοι θερίσανε αλύπητα, και πήραν νιούς και κοπελιές, τους πήραν σκλάβους. Έντεκα χαθήκανε απ' της Γιαννούλας τη φάρα. Οχτώ άντρες και τρεις γυναίκες. Τα δύο αδερφάκια της – τρία αγόρια ήταν και τρία κορίτσια – τα σκοτώσανε οι άπιστοι εκειδανά μπροστά της. Το ένα το είδε η Γιαννούλα με τα μάτια της, που τ' άρπαξε ο αράρης απ' το ποδαράκι του, και το στριφογύρισε στον αέρα, κι' ύστερα το σφεντόνισε πάνω στο ντουβάρι. Έκλεισε τα μάτια της, εκείνη, και δεν είδε τι απόγινε. Μα τό' βλεπε κατόπι όλη της τη ζωή και με κλειστά τα μάτια, το κεφαλάκι ανοιγμένο, και τα παχιά τα αίματα κολλημένα στο ντουβάρι. Τ' άλλο αδερφάκι της το τρύπησαν με το χαντζάρι πέρα για πέρα. Και για να βγει το μαχαίρι από το κορμάκι ύστερα, το τίναξε ο φονιάς μαζί με το παιδί, σα δέμα. Τά' βλεπε η Γιαννούλα στον ύπνο της και στρίγγλιαζε, δώδεκα χρονώ κορίτσι, στα ξένα. Και κάνα-δύο θειούς της ακόμα είχανε σφάξει οι άπιστοι, και μια πρωτοξαδέερφη της την πήρανε και πάει. Ξεχνιούνται τέτοιες συμφορές, περνούν τέτοιες λαχτάρες; Μένει η ψυχή αγιάτρευτα λαβωμένη.

Πήγανε λοιπόν όσοι απομείνανε και βρήκανε καταφυγή στα Γιάννενα. Κι' ήταν από τότες τα Γιάννενα πολιτεία μεγάλη. Με το λίγο βιός που σώσανε οι δικοί της, όλη η φάρα, κάπου εικοσιέξι οικογένειες, αγοράσανε χωράφια έξω απ' τα Γιάννενα, ως δυό ώρες δρόμο, και χτίσανε χωριό και ζήσανε. Σωστό χωριό, και το βγάλαν με τ' όνομα της φάρας. Μα, που τους έτρωγε όλους ο καημός της πατρίδας. Δε ριζώνανε! Τα μάτια τους τά' χανε όλοι γυρισμένα κατά την Πάργα, κατά το παλιό το κάστρο το καταστρεμένο και δακρύνανε.

Η Γιαννούλα στάθηκε ένα κορίτσι αγριωπό, λιγομίλητο,

συννεφιασμένο. Ήτανε ψιλόλιγνη, αχαμνή. Την παίρναν άξαφνα τα κλάματα ή και τα γέλια και πάθαινε η μάνα της για να τη σταματήσει. Έτσι, όλο πάθητα ήταν η Γιαννούλα, πάθητα κι' ορμές. Όταν ήθελε κάτι, τό' θελε μ' όλο της το είναι. Όταν δεν τό' θελε, τό' κανε κομμάτια. Ένα άγριο, μα όμορφο ζώο. Πήγαινε, παιδάκι, και δούλευε στα χωράφια. Το δρεπάνι τό' παιζε από εννιά χρονώ. Λιοκαμένη, μαυρομαλλούσα, μαυροματούσα, λύγαιε σαν το σπαθί, πήδαε σαν τη φλόγα.

Δεκατεσσάρω χρονώ τη στεφανώσανε. Τη δώσανε του Σπυραντώνη, του Αντωνοσπύρου το παιδί, απ' των Μανιάκηδων τη φάρα. Αυτός δεκαεννιά, η Γιαννούλα δεκατεσσάρω.

Απάνω στα εννιάμηνα τον έκανε το γιο. Τη βάλανε στα σκαμνιά για να γεννήσει, και παιδεύτηκε τρία μερόνυχτα. Το πλήρωσε ακριβά ετούτο το παιδί, όσο να το κάνει, και τ' αγάπησε όπως αυτή ήξερε ν' αγαπάει, με λύσσα. Τ' άλλα της τα παιδιά – ένα αγόρι ακόμα και τρεις κοπελιές – τα υπόταξε μες στην καρδιά της. Μα ο πρώτος μπορούσε να την υποτάξει εκείνος. Ωστόσο δεν τό' δε αυτό κανείς, ποτέ, γιατί η μάνα – σωστή γυναίκα – μια τον κανάκευε, μια του κακομιλούσε. Τούτο δα τό' κανε και με τον άντρα της, το Σπυραντώνη. Μιά του γλυφώτανε σα γάτα, μια τον φοβέριζε από ζήλεια. Όλο κι ήταν αναμένα τα αίματά της.

Για να καταλάβεις το κακό που της είχανε κάνει οι Τούρκοι στην ψυχή της, πρέπει να σου πω πως μια μέρα που πήγαινε στα Γιάννενα με ένα από τα κορίτσια της, ήρθε στα χέρια με κάποιον Τουρκαλά. Ήταν ένας καιρός ετότες, που η Βενετιά έκανε πρότασες στους Παργινούς, αντίς να ζητάνε να γυρίσουνε στο βράχο τους, να μεταναστεύουνε όλοι μαζί στην Ιταλία, κι' εκείνη θα τους βοηθήσει. Οι Παργινώτες επιμένανε. Όχι! Στο βράχο τους θέλανε να ξαναπάνε.

Πηγαινοερχότανε, λοιπόν, στα Γιάννενα, για να πουλήσουνε τα γεννήματά τους, μα και για ν' αγοράσουνε τα χρειαζόμενα. Ένα πρωί, ήτανε κουφόβραση βαριά και σου κουρέλιαζε το κορμί σου, η Γιαννούλα κίνησε να πάει στα Γιάννενα με ένα από τα κορίτσια της. Εκεί στο δρόμο που πήγαινανε, σκεκόταν ένας Τουρκαλάς καταμεσής. Την είδε που ερχότανε με το ζωντανό, μα δε σάλεψε. Στενός ο δρόμος, ίσα-ίσα χωρούσε το φορτωμένο ζώο. Δεξιόζερβα ήταν χαντάκι με λασπόνερα. Το ζώο στάθηκε μπροστά στον άνθρωπο.

– Ντέεεε, του κάνει η Γιαννούλα... Σύρε στο καλό σου, χριστιανέ μου...

Ο Τούρκος της χαμογέλασε. Γυαλίζανε τα μάτια του.

– Πού πας! της λέει στα τούρκικα.

Η Γιαννούλα δε στάθηκε δίβουλη.

– Α, στα κομμάτια! του φώναξε.

Και τσίνησε το μουλάρι με τη βέργα της. Ο Τουρκαλάς έκανε έναν μορφασμό με το στόμα του κι' άξαφνα την έφτυσε.

– Βρώμα, της λέει, φτού σου!

Μα η Γιαννούλα, φιδολιγερή ως ήταν, γλίστρησε δίπλα στο ζώο και βρέθηκε ολομεμιάς μπροστά στον Τούρκο.

– Φτού σου, εσύ, κερατά! του έκραξε. Τι θες, μωρέ;

Ο Τούρκος τά' χασε. Η Γιαννούλα άφριζε. Θυμήθηκε τα αδι-

Συνέχεια στην 11η σελίδα

Συνέχεια από την 10η σελίδα

κοχυμένα αίματα, τα παλιά, τα καμένα ρημάδια, τον φαλακρό το βράχο. Ο Τούρκος σήκωσε το χέρι να την αρπάξει. Σα λυσσασμένη χύθηκε απάνω του η Γιαννούλα. Μπλέχτηκαν τα χέρια τους. Την τράβηξε αυτός απάνω του. Εκείνη κουλουριάτηκε στο κορμί του χεροπόδαρα και του 'μπηξε τα δόντια της στο λαιμό του.

Το παιδί της, ως είδε το κακό, γλιστράει κάτω απ' το ζώο κι' αρπάει το ένα ποδάρι του Τούρκου. Παραπάτησε ο Τουρκαλάς και κάνει πίσω κι' έρχεται με τη ράχη μέσα στο χαντάκι. Από πάνω του, τυλιγμένη στο κορμί του χεροπόδαρα, η Γιαννούλα. Μα ως φαίνεται, χτύπησε το κεφάλι του ο Τουρκαλάς πέφτοντας, κι' έμεινε ζαλισμένος. Τότες το βάλανε στα πόδια η μάνα με το κορίτσι, όχι κατά τα Γιάννενα, μα κατά το χωριό τους. Και για να μπορεί να πληλάει πιο γρήγορα το ζωντανό, τρέχοντας λύνανε τα ζαλώματα και χυνόντανε τα πράματα καταγής, γραμμή το μονοπάτι...

Περάσανε τα χρόνια. Στα 1568 οι Παργινοί τα καταφέρανε κι' η Βενετιά τους βοήθησε να γυρίσουνε στα πατρογονικά τους, να χτίσουνε ξανά την Πάργα. Πήγε κι' ο Σπυραντώνης με το σόι του. Εκεί πια ριχτήκανε οι Παργινοί, μικροί-μεγάλοι, στο σκάψιμο και στο χτίσιμο. Και πρώτα-πρώτα, γιατί ήτανε γνωστικοί άνθρωποι, σηκώσανε γερό καστρότειχο ένα γύρω, όλο πέτρα. Απάνω στις κοφτές πλαγιές του βράχου, για να τον κάνουν άπαρτο κι' εκεί όπου μπορούσε να φανεί ευκολοπάτητος, σηκώσανε τειχί χοντρό με πολεμίστρες. Κι αφού τον σιγουρέψανε τον βράχο, πριν ακόμα κρεμάσουνε την καστρόπορτα, βαλθήκανε να χτίζουνε τα σπίτια. Χτίσανε κατώγια, χτίσανε ανώγια, χτίσανε και δίπατα σπίτια, κι' ανάμεσα στ' άλλα αρχίσανε και τις εκκλησιές, εννιά εκκλησιές, όλες με πέτρα. Μόνο που για να χωρέσουν όλοι οι Παργινοί βρέθηκε να πρέπει να στριμωχτούνε τα χτίσματα το 'να δίπλα στ' άλλο, το 'να πάνω στ' άλλο. Στην κορφή του βράχου αφήσαν ένα πλάτωμα, και γύρω-γύρω στο καστρότειχο μια στράτα. Μα ως έμπλεκες ανάμεσα στα σπίτια χανόσουνε, γιατί ούτε καντούνια έβλεπες, και πότε από μια πόρτα έμπαινες σε δυο σπίτια, το 'να δεξιά, τ' άλλο αριστερά, πότε μια σκάλα ανέβαινε από 'να σπίτι σ' άλλο, πότε στο βάθος ενός σπιτιού άνοιγε η πόρτα του άλλου. Ήτανε οι φάρες, που χτίζανε λίγο-πολύ η καθεμιά χώρια. Η εκκλησιά στη μέση κι' ολόγυρα τα σπιτόπουλα, σαν την κλώσσα με τα κλωσσόπουλα.

Ίσα-ίσα εκείνο τον καιρό οι Παργινοί βάλανε Πρωτόπα της Πάργας έναν μπάριμπα της Γιαννούλας, τον πάτερ-Σύλβεστρο. Ήταν ένας σεβάσιμος γέροντας, που λειτουργούσε στους Αγίους Αποστόλους, κτίσμα και δικαιοσύνη των Πετσαλατών. Της Γιαννούλας το σπίτι ερχόταν κολλητά στα πίσω της εκκλησιάς κι' η κάμαρά της μωσκοβολούσε μερονυχτίς δεντρολίβανο κι' άμπαρη.

Χαρούμενοι ήταν όλοι οι Παργινοί, πως πάτησαν ξανά και ρίξαν ρίζες στα δικά τους χώματα και λέγανε «ποτέ πια μη δώσει ο Κύριος» και κάνανε το σταυρό τους κοιτώντας κατά τον ουρανό. Κι' είχανε μερέψει πια όλοι τους. Ακόμα κι' η Γιαννούλα δεν ήταν τόσο αψιά. Πάχυνε κιόλα, γιόμισε το κορμί της, και φάνταζε πιο όμορφη και πιο καμαρωμένη. Τα 'χε κλείσει πια τα τριανταπέντε της κι' ο μεγάλος της ο γιος περπάταγε στα είκοσί του. Μα ήταν μαζί και κάτι άλλο. Τώ-

ρα που ξαναπιαστήκανε στα άγια τα χώματα, αποθύμησε η Γιαννούλα να κάνει ακόμα ένα παιδί, ένα αγόρι. Τα δυό τα παλληκάρια της μεγαλώσανε πια, σε λίγο θα της φύγουν. Τα τρία κορίτσια, έ... κορίτσια είναι. Ήθελε ένα αγόρι, να τά' χει τρία. Και τρωγότανε, γιατί ακόμα νά ρθει. Κι' ωστόσο, ολημερίς για τα δυό τα παλληκάρια της πάλευε. Τά' ραβε, τα μαγέρευε, τους πήγαινε το φαί, τώρα που δουλεύανε με τον πατέρα τους κάτω στα χωράφια δίχως ν' ανεβούνε μέρες στο κάστρο.

Καθόταν η Γιαννούλα στο παράθυρό της κι' ύφαινε, ή έστεκε απάνω στο λιακωτό κι' οι λογιισμοί της τρέχανε και κοντά της έπαιζε το μικρό, η Δεσπούλα, που ήταν οχτώ χρονώ και σιγοτραγουδούσε. Και συλλογιότανε η Γιαννούλα, πως όταν έρθει και τούτο το παιδί, θα της το βαφτίσει ο παπα-Σύλβεστρος και θα το βγάλει Απόστολο...

– Άχου τα σκυλιά! φώναζε μονομιάς.

Θυμήθηκε τ' αδερφάκι της, τον Αποστόλη, που το σφάξανε οι άπιστοι μπροστά στα μάτια της, τότε στη μεγάλη συμφορά. Και το αίμα της χτύπησε στα μηλίγγια.

Έρριξε μια βαριά κατάρα. Κι' ουδέ μπορούσε πια να μείνει καθισμένη, μόνο σηκώθηκε και χτύπησε το ποδάρι χάμω και το μάτι της άστραψε αγριεμένο. Μπροστά της, εβδομήντα οργιές κάτω, απλωνόταν το πέλαγο, στρωμένο ετούτη την ώρα μ' ασημένια λέπια.

Είπε, για να ξεσκάσει, να πάει ευτύς στον άντρα της και στα παιδιά της, που δουλεύανε κάτω στο χωράφι. Φώναξε τη Δεσπούλα και κατηφορίσανε μαζί. Η καστρόπορτα ήτανε διαπλατωμένη τέτοιαν ώρα. Μάνα και κόρη βαδίζανε στρωτά, αμίλητες, με κατεβασμένο το μαντίλι ως στα μάτια. Δεξιά κάτω, στο λιμάνι, αργοσαλεύανε τα πλεούμενα των Παργινών. Ακουγες φωνές απόμακρους χτύπους. Μα οι δύο γυναίκες τραβήξανε πέρα, κατά την άλλη τη μεριά, για τον κάμπο.

Δεν έβλεπες εδώ πολλά δέντρα, όλο χωράφια ήταν. Ριγμένες στην τύχη, πού και πού, κάτι ελιές, κάτι συκιές. Κι' ακόμα, τα μικρά καλύβια από κλαδιά και χόρτα που χτίζανε κάθε χρόνο οι ζευγάδες, για να περνάνε τη νύχτα.

Ο Σπυραντώνης και τα δυό παλληκάρια του ήταν σκυμμένοι και σκάβανε. Σαν είδανε τη μάνα, παρατήσανε τη δουλειά κι' ήρθαν και κάθισαν να φάνε. Η Γιαννούλα, όρθια, τους κοίταζε δίχως να μιλάει.

Σαν απόφαγαν μάζεψε τα πράματα κι' ετοιμάστηκε να φύγει. Ο Σπυραντώνης θα γύριζε μαζί της πίσω. Ξεκινώντας, λοιπόν, η Γιαννούλα είπε στα παιδιά της:

– Να μην πολυαργέιτε. Σας αποζητάει το σπίτι. Άντε. Γειά. Και πήρε το κατόπι τον Σπυραντώνη με τη Δεσπούλα. Τα παλληκάρια πήγαν και ξανασκύψανε στη γης.

Μα εκείνη τη νύχτα ήταν γραφτό να γίνουν μεγάλα πράματα. Αργά μετά τα μεσάνυχτα ακουστήκανε μουσικιές πολλές, απανωτές, κι' ύστερα πάλι, κι' ύστερα τίποτα. Όμως όλοι οι Παργινοί, μικροί-μεγάλοι, βρέθηκαν στη στιγμή στο ποδάρι. Βγήκανε ψηλά απάνω στο κάστρο άντρες και γυναίκες και βιγλίζανε ένα γύρω. Κι' είδανε, μες στο σκοτάδι, έξω στο πέλαγο, στ' ανοιχτά, κάτι καράβια που μαυρολογούσανε. Και τα καράβια μεγαλώναν, όλο και μεγαλώνανε και ξεχωρίζανε, πέντε, δέκα, δώδεκα, δεκαεφτά. Κι' άξαφνα, κάτι άστραψε

Συνέχεια στην 12η σελίδα

Συνέχεια από την 11η σελίδα

πάλι, κάτω στον κάμπο. Κι' απαντώντας πολλές φωτιές μαζί. Κι' ύστερα ο ξερός ο κρότος, τα μουσκέτα. Άντρες-γυναίκες δεν τα χάσανε. Ξέρανε από κινδύνους. Ξέρανε πως κάτω στον κάμπο ήτανε του κόσμου τα παιδιά ακόμα, κάτι τους τό'πε μονομιάς, πως στα καράβια είναι ο Τούρκος! πάλι ο Τούρκος! ο Τούρκος! Μα δε βγάνουν φωνή, μηδέ και τα παιδιά ακόμα. Μόνο οι διαταγές ακουστήκανε. Κι' έκλεισε η βαριά η καστρόπορτα με τα χοντρά καρφιά.

Στο αναμεταξύ, δίχως να το ξέρει κανένας, κάπου εικοσιπέντε άντρες πήρανε τ' άρματα και ροβολήσανε κατά τον κάμπο, να φέρουνε βοήθεια στους ξευγάδες. Ήτανε κείνη η ώρα, πριν το χαράμερι, όπου όλα είναι ωσάν να περιμένουνε καπιτί, κι' ουδέ σκοτάδι είναι ολότελα, ουδέ και φως, μόνο μια υποψία, ένα φύσημα, ένα αναρίγισμα.

Τα κάτεργα των Τούρκων είχανε φτάσει ως δυό ντουφεκιές από τα θέμελα του βράχου κι' είχανε μαϊνάρει τα πανιά, κι' ήτανε τα κουπιά τους γεμμένα κι' ασάλευτα. Και τότες, με το πρώτο φως της μέρας, είδαν οι Παργινί απάνω από το κάστρο, πώς απ' το Χελάτι ερχόντανε τρία μπουλούκια Τούρκοι. Αυτοί ξεμπάρκαραν εκεί, για να χτυπήσουνε το κάστρο από τα δίπλα. Κι' ήταν απάνω απ' το τειχόκαστρο σκυμμένοι οι Παργινί, οι άντρες με τ' άρματα, οι γυναίκες με τα μωρά στο χέρι, και θωρούσανε αγριεμένοι, κι' ήτανε βαριά τα στήθια τους και λαχανιάζανε, ως βλέπανε τους άπιστους να προχωράνε, και τους δικούς τους, όσοι είχανε μείνει κάτω για να οργανώσουνε κι' οι άλλοι που κατέβηκαν για να τους βοηθήσουν, που πωσωχωρούσανε όσο να φτάσουν κάπου να ταμπουρωθούνε.

Κι' ανάμεσα σ' αυτούς που σκύβανε ήταν κι' η Γιαννούλα. Κι' έσκυβε και κοίταζε κι' έψαχνε τα παιδιά της, τα παλληκάρια της, και μόνο τον ένα έβλεπε, τον Αναστάση, που είχε ταμπουρωθεί τώρα μαζί με τους άλλους στη ρίζα του μεγάλου βράχου, κάτω στα πόδια της, και πρόσμενε με το μουσκέτο στο χέρι και με το στιλέτο. Κι' ακουστήκανε φωνές από την άλλη άκρια του κάστρου. Λέγανε οι φωνές:

– Το νου σας! Κατεβάζει αρματωμένους στη στεριά!

Κι' όλοι κατάλαβαν, πως άλλο ασκέρι τούρκικο ετοιμαζότανε να γιουρρυσέψει από του λιμανιού το μέρος.

Μονομιάς, ο πόλεμος αρχίνησε στο ριζόκαστρο. Ταμπουρωμένοι οι Παργινί στους χαμηλούς τους βράχους, σημάδευαν τους άπιστους που προχωρούσαν μουσκατάροντας. Πέφτανε βροχή τα βόλια, πέφταν και τα κορμιά.

Από τα ύψη απάνω σκύβανε οι Παργινί και βγάζαν τα μάτια τους να κοιτάνε. Κι' εκεί που έσκυβε η Γιαννούλα μαζί με τις άλλες τις γυναίκες, κάποιος της άγγιξε τον ώμο και της λέει:

- Γιαννούλα, να σου πω.
- Τι θες! κάνει αυτή ξαγριεμένη.
- Τον Αντώνη σου...
- Όχου, έσκυψε αυτή. Τι του κάνανε του Αντώνη;
- Τον πήρανε τα βόλια, κάτω στον κάμπο. Κι' ουδέ πρόλαβαν οι εδικοί μας να τον σηκώσουνε. Πλάκωσαν οι Τουρκαλάδες...
- Όχου, βόγγηξε ξανά η Γιαννούλα. Τα σκυλιά!

Και γύρισε μεμιάς, δίχως άλλο λόγο, κι' έσκυψε ξανά πάνω απ' το κάστρο. Εκεί στα θέμελα της Πάργας γινότανε κά-

κό μεγάλο. Όσοι αντρειωμένοι είχανε μείνει έξω απ' το τειχί να πολεμήσουν, δεν πρόκαναν να ξεγλιστρήσουν και να μπούνε μέσα. Κύμα στο κύμα προχωρούσαν οι μεχμέτηδες. Και την κάθε φορά αδειάζανε τα μουσκέτα κι' έπεφταν κά'να-δυό κορμιά. Στα στερνά, οι δικοί μας κολλήσανε τις ράχες τους στο βράχο. Και τότες, ολάξαφνα ακουστήκανε από ψηλά που φωνάζανε:

– Καταπάνω τους, παιδιά! Με το μαχαίρι!

Ως νά 'ταν προσταγή, του Θεού ορισμός που ερχόταν από πάνω, τα παλληκάρια χίμηξαν αφρίζοντας κατά τον Τούρκο. Κι' έγινε εκείνη την ώρα φοβερή σφαγή. Δεν εξεχώριζες πια τους ανθρώπους, τόση ήταν η αναμινή. Σώμα με σώμα κυλιόντανε, κι' ανεμιζόταν από πάνω τους καπνός πολύς και σκόνη. Και μες από τούτη την κόλαση ανεβαίνανε βρισιές κι' άγριες κραυγές κι' ουρλιάσματα.

Όσπου, κάποια στιγμή, ωσάν να ξεκαθάρισεν ο τόπος. Κοιτούν βουβοί και κάθιδροι οι Παργινί πάνω απ' τα τείχη. Και βλέπουν τα θέμελα της Πάργας σπαρμένα με τα κουφάρια των παιδιών τους. Κι' ολόγυρά τους ήτανε οι άπιστοι, που πολεμούσαν να σκαρφαλώσουνε στα βράχια.

Άξαφνα ξέσπασαν πάλι οι μουσκετιές, πολλές μαζί. Ήταν οι δικοί μας που χτυπούσαν από πάνω. Πέντε-έξι Τουρκαλάδες γκρεμιστήκανε τ' ανάσκελα κάτω. Όμως όλο κι' ερχόταν άλλοι, κι' άλλοι. Κι' ως έφταναν κάτω απ' τα τείχη, κοίταζαν ψηλά απάνω τους Παργινούς και τους φοβέριζαν αλαλάζοντας.

Κι' έγινε καπιτί φοβερό. Η Γιαννούλα είδε από ψηλά τον Αναστάση της – αυτός είναι;... ο Αναστάσης!... ναι!... – τον είδε, τον ξεχώρισε, ξαπλωμένο καταγής, με τα γόνατα τσακισμένα. Κι' ως ήτανε τ' ανάσκελα, θαρρείς την κοίταζε και τη ζητούσε. Μα δε σάλευε. Κι' η Γιαννούλα φρένιαξε. Πάει ο Αντώνης! Πάει κι' ο Αναστάσης τώρα! Πάνε τα παιδιά της, τα παλληκάρια της! Της τά 'φαγε ο Τούρκος! Και το παλιό παλιό το μίσος της θάμπωσε το νου. Πηδάει μονομιάς ολόρθη απάνω στο τειχόκαστρο, άκρη-άκρη. Φύσαγε μαϊστράλι δυνατό και πήγε να τη ρίξει. Βαστήχηκε. Σήκωσε τα φουστάνια της ψηλά και μ' ανοιχτά τα σκέλια χούφτωσε την κοιλιά της.

– Τούτο!... το βλέπετε τούτο, βρε σκυλιά! φώναξε άγρια στους Τούρκους που γιουρρυσέυανε κι' είχαν ανέβει πια πολύ κοντά, τούτο, μωρέ, θα κάνει κι' άλλα παιδιά, μωρέ, να σας φάει!....

Κι' ήταν σαν άγαλμα εκεί απάνω, σαν η ψυχή της Πάργας, ωσάν το σύμβολο της Ρωμοσύνης ολάκερης, που όλο της σφάζουν τα παιδιά της, κι' εκείνη όλο πατάει καινούργια φύτρα.

Η δημοσίευση του διηγήματος του Αθανασίου Πετσάλη-Διομήδη «Της Πάργας» αποτελεί ελάχιστο φόρο τιμής από το Σύλλογο Παργινών στον Ακαδημαϊκό που τίμησε τον τόπο καταγωγής του, την Πάργα, όσο ελάχιστοι.

Ηλίας Σ. Ζώτος
Πρόεδρος Δ.Σ.

Νίκου Χρ. Τσάκα

PARGA

Salvator - Ludwig Erzherzog:
Versuch einer Geschichte
Von Parga

Vol. B: Prag 1908

Μεταφράσεις:
Ιωάννη Βουργούρη
Νίκου Χρ. Τσάκα

Απόσπασμα από τον Πρόλογο

Χρειάστηκε πολλή προσπάθεια για να πεισθεί το τότε Δημοτικό Συμβούλιο Πάργας να προμηθευθεί το σπάνιο αυτό βιβλίο του Αρχιδούκα της Αυστρίας Σαλβατόρε Λουδοβίκου. Ήταν σπάνιο από όταν εκτυπώθηκε, σε μόνον 150 αντίτυπα, από τα οποία τα πιο πολλά χαρίστηκαν σε υψηλά πρόσωπα και σπουδαίες βιβλιοθήκες της Ευρώπης. Είναι δηλαδή το έργο αυτό έργο αγάπης, κόπου, μόχθου και πάρα πολύ μεγάλης δαπάνης, ογκώδους σχήματος (0,37μ. Χ 0,51μ.) και πολυτελέστατης έκδοσης.

Για να μεταφραστεί αυτό το έργο από το Δήμο Πάργας φαίνεται αδύνατο και πάντα αντιμετωπίζεται με αίσθημα αλλεργίας. Προμηθευτής του έργου ήταν ο παλαιός Παργινός Λεωνίδας Παρόλας, που φεύγοντας από δω ασχολήθηκε στην Κέρκυρα με το επαγγελμα του Αντικέρ. Το αντίτυπο είναι αυτό που είχε χαρίσει ο Σαλβατόρε στην αρχοντική οικογένεια Προσαλέντι, της Κέρκυρας.

Επρόκειτο να το προμηθευθεί η Εθνική Βιβλιοθήκη καταβάλλοντας πολύ μεγάλο ποσό, αλλά η Εθνική Βιβλιοθήκη δια του Γενικού τότε Διευθυντή Ευάγγελου Φωτιάδη, μεγάλου Ηπειρωτολάτρη, απέσυρε την προσφορά, θεωρώντας ότι αξίζει να ευρισκείται στην Πάργα. Αυτό απεδείχθη λάθος με την μανία που είχαν από την αρχή στον Δήμο να το παραδίδουν στο βάρβαρο ξεφυλλισμα κάθε άσχετου, να βλέπει αδιαφορα γι' αυτόν θέματα, με πληκτική διάθεση, αλλά με αποτελέσματα να γίνει κουρελόχαρτο.

Περιγραφή του απαίσιου στενού φρουρίου της Πάργας (Το κείμενο των σελίδων 84 και 85 του βιβλίου)

μέρος είναι ορεινό και δύσβατο. Όταν χρειαστεί, το φρούριο τούτο μπορεί να παρουσιάσει υπό τα όπλα οχτακόσιους υπερασπιστές. Το μέρος τούτο αρχικά το κατέλαβαν οι Βενετοί και είναι κατασκευασμένο ενός ψαρά, που ονομαζόταν Μαργαρίτης.

2' Περιγραφή της πόλης Μαργαρίτης

Στο δυτικό μέρος του φρουρίου, σ' ένα ίσιο μέρος, βρίσκεται η πόλη Μαργαρίτι. Έχει χίλια διακόσια ωραία και λιθόκλιπα σπίτια, με τοίχους, με κήπους και με αμπελία. Αποτελείται από έξι συνοικίες. Έχει δυο τζαμιά με μιναρέδες, από κεραμίδια. Το ένα είναι στην αγορά. Έχει επτά συνοικιακά προσκυνητήρια, ένα μεντρεσέ, δυο σχολεία αρρένων, δυο τεκεδές Δερβίσηδων, ένα λουτρό που κάπου-κάπου είναι ανοιχτό, δυο χάνια, δέκα εφτά μαγαζιά, μια βρύση με ζαλό και πόσιμο νερό, απ' την οποία προμηθεύεται όλη η πόλη. Λόγω του καλού κλίματος υπάρχουν άφθονοι κήποι και αμπελία.

Στη συνέχεια σηκώθηκε και φύγαμε. Ακολουθήσαμε πορεία προς ανατολές, δεξιά. Ύστερα από πορεία τριών ωρών, μέσα από βουνά, κατεβήκαμε στην παραλία. Επ' δυο ώρες βράζαμε στον κόλπο και τα μάτια μας χόρταναν με τόσα ωραία και άγνωστα μέρη.

η' Περιγραφή του απαίσιου στενού φρουρίου της Πάργας

Αρχικά, και για πολλά χρόνια ύστερα, βρισκόταν στην κατοχή των αλλόθρησκων Βενετών. Ανήκε και τούτο στο έδαφος Δελφίνου. Τούτο το φρούριο δεν έχει σχέση με το έδαφος που βρίσκεται πέρα απ' το χαντάκι (είναι ανεξάρτητο). Βρίσκεται στην κορυφή ενός μικρού και μπερού βουνού. Μόλις φτάσαμε στην πόρτα του αφήσαμε τα ζώα και ζήτησαμε την άδεια να μπούμε μέσα: δεν μας άφησαν όμως, με τον ισχυρισμό ότι έχουμε το μικρόβιο της πανούκλας. Σε λίγες μέρες όμως, ύστερα από επιμονή και φιλονικίες, μας δόθηκε η σχετική άδεια και μπήκαμε μέσα. Πα-

ρουσιαστήκαμε στο Τζενεράλ (στρατηγό) του φρουρίου και, μετά τον αφοπλισμό μας, περιηγήσαμε και περιεργαστήκαμε όλο το φρούριο.

Η μεγάλη πόρτα βρίσκεται στο ανατολικό μέρος, προς την ξηρά. Η άλλη πόρτα βλέπει προς τη θάλασσα, προς το λιμάνι. Μέσα σ' αυτό υπάρχουν μόνο εξήντα ως εβδομήντα αιμάσια σπιτάκια, και εφτά ως οχτώ μαγαζιά. Τίποτε άλλο. Το χαντάκι όμως είναι καλοφτιαγμένο και πλημμυρισμένο με θαλασσινό νερό προς το μέρος του λιμανιού και της ξηράς. Στις ντάπιες είναι τοποθετημένα, στη σειρά, πυροβόλα. Ο καπετάνιος αρχηγός μας πρόσφερε μερικά δώρα. Έπειτα βγήκαμε έξω, ανεβήκαμε στα ώογα και φύγαμε απ' την άκρη του λιμανιού που το περιεργαστήκαμε. Το λιμάνι χωράει εκατό πλοία. Απ' εκεί, ακολουθώντας τον παραλιακό δρόμο, προχωρήσαμε επί οχτώ ώρες, τότε μέσα από αγραπτά, τότε μέσα από βουνά και ιχθυοτροφεία.

θ' Χωριό Λίσο (Λιόψη-Λιούπει)

Υπάγεται στη διοίκηση Δελφίνου. Είναι χωριό μουσουλμανικό με εκατό σπίτια. Οι άνθρωποι αυτοί όμως είναι καταραμένοι. Αυτά τα μέρη περιλαμβάνονται στο αλβανικό βίλαετι.

Απ' εδώ προχωρήσαμε δυτικά, επί τρεις ώρες.

ι' Χωριό Ασουδα ή Σαγιάδα

Υπάγεται στη διοίκηση Δελφίνου. Βρίσκεται σε υψηλή κορυφή και κατοικείται από αλλόθρησκους. Έχει, συνολικά, εκατόν εξήντα σπιτικά. Είναι χωριό προσδεμένο με χανιά (ξενοδοχεία) και εκκλησίες που βρίσκονται υπό την εξουσία των μητέρων. Απ' εκεί προχωρήσαμε, μέσα από δύσβατο δρόμο, προς τη θάλασσα και, ύστερα από μισή ώρα, φτάσαμε στην αποβάθρα της Σαγιάδας. Στον κόλπο της θάλασσας βρίσκεται το ακρωτήριο της Σαγιάδας, με

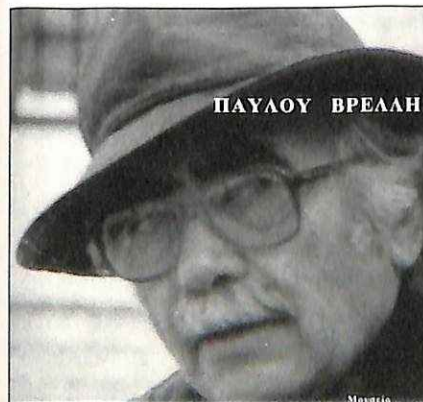
Αποσπάσματα από τον πρόλογο του βιβλίου

Ευχαριστώ αυτούς που κράτησαν τη θρησκεία μου, τη χριστιανική, και τις ηθικές τους—πολύτιμες—οδηγίες μου, την εθνικότητα μου, να είμαι χριστιανός και να χιχτώ Έλληνας. Η αρχή και η λήξη που έχω—απεμικρό σπινδι—στον ηρωϊκή προσηγορία—εταβή και της Εποικιοκρατίας του 1821—ήντι αγία και θανήσας και για τους βετιγγίτες ηρώες. Αυτοί οραχτήκαν—κρησάσθηκαν—χόρθησαν—ταπεινώθηκαν... για να κερδίσουν—δουμή—μειν—έμην—τον τόπο τούτο—έχου—θίρο—χωρίς εχθρότητα. Αυτός ο μικρός λαός της γης, έδειξε την ανδρεία του σε όλη τις εποχές. Αντικατέστησε το δόρυ με το καριόφυλο ή το σύγχρονο όπλο, και δοντούσανε προς όλους τους λαούς τη γη "Η Ελλάδα ποτ' δεν πεθαίνει".

... Ευχαριστώ όλους τους Έλληνες και ξένους συγγραφείς που σταθμάνει—με τις πηγές τους—πολύτιμες—οδηγίες μου στο έργο της δημογραφίας τούτου του έργου, αλλά και στο γραφισμό του βιβλίου που έχετε στα χέρια σας σήμερα. Ένα μεγάλο εγχείρημα ευχαριστώ ομολών στους καθηγητές και δασκάλους μου στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών, τη Αθήνας, για τη γνώση που μου έδωσαν στα θεωρητικά και πρακτικά μαθήματα, και που τόσο πολύ με βοηθήσανε στην οργάνωση για τη δημογραφία τούτου του έργου.

Γιάννινα, χειμώνας 1995

Παύλος Βρέλλης—Γιώτης

Ανοίξε το καινούργιο Μουσείο στα Γιάννινα • Πρέπει να το επισκευτούμε

Αξέχαστες Παργινές Μορφές

Από τον Νίκο Χρ. Τσάκα

Ο ΣΠΑΡΟΣ

Μας χωρίζει και θα μας χωρίζει για πάντα το Κανάλι του Ιονίου, Παξινοὺς και Παργινούς. Έντεκα μίλια ὅλο κι' ὅλο ἀπὸ τὴν μιά στὴν ἄλλη, ἀλλὰ οἱ διαφορὲς στὰ ἤθη, τὰ ἔθιμα, τὴν ψυχροσύνθεση, τερράστιες. Παρ' ὅλα αὐτὰ οἱ δύο λαοὶ εἶχαν πάντα πολὺ καλὲς σχέσεις, φιλίες, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ γάμοι ἀπὸ τὴν μια στὴν ἄλλη καὶ κυρίως Παξινές που παντρεύτηκαν στὴν Πάργα καὶ κατὰ κοινὴ ὁμολογία οἱ κοπέλλες αὐτές, ὅλες σχεδὸν, νοικοκύρεψαν τὰ παργινὰ σπίτια καὶ μὴ μας κακοφανεῖ. Ἀλλὰ καὶ φιλίες καὶ κουμπαριές καὶ πιο πολὺ ἐμπόριο γινόταν ὁμαλὸ ἢ καὶ κοντραμπάντο στὰ πολὺ παλιὰ χρόνια.

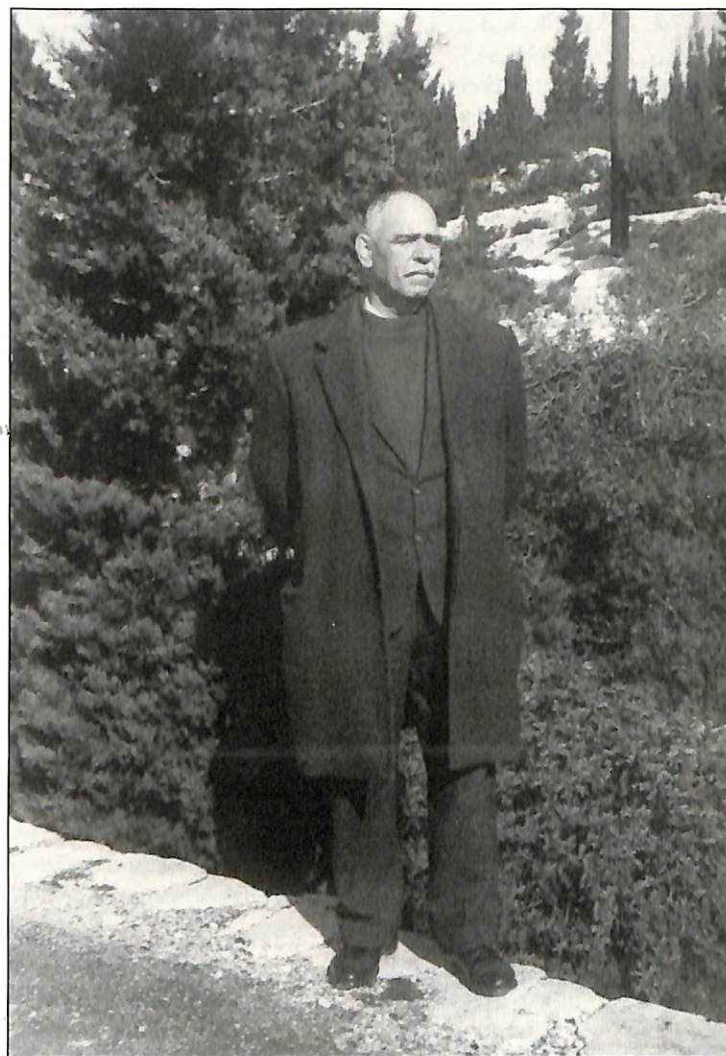
Εὐγενεῖς, φιλόξενοι, καθαροί, διακριτικοί, περιποιημένοι καὶ περιποιητικοί, καλοντυμένοι ὅσο μποροῦσαν οἱ Παξινοί... Πιο χοντροκομμένοι, ξεροκέφαλοι, ἀπότομοι καὶ εἰρωνικοὶ οἱ δικοὶ μας στὶς σχέσεις με τοὺς Παξινοὺς. Διηγώνταν ἀπὸ κείνα τὰ χρόνια ὅτι οἱ Παξινοὶ βάλανε τὴ σαρδέλλα στὸ κλουβὶ νὰ κελαϊδῇ. Ὅτι ἓνας Παργινὸς ἐπετοῦσε ἀπάνω ἀπὸ τὴ συκιά σύκα στὸν Παξινὸ γιὰ νὰ φάει καὶ μαζὺ με τὰ σύκα τοῦ πέταξε κι ἓναν βάρταχο πράσινο κι ἐκεῖνος ρωτοῦσε: «Ἐχει ὁ σύκος ἄντερα;»

Κι' ὁ Παργινὸς ἀπαντοῦσε: «Ἐχει καὶ κολιάντερα».

Ὅτι οἱ Παξινοὶ κάνανε συμβούλιο κι' ἀποφάσισαν νὰ τραβήξουν ἀπὸ τὰ Λεύκη τοὺς Παξοὺς με ἓναν μεγάλο κάβο ἀπὸ βούρλο κομμένο στὸ «Βάλτο» κατὰ τὴν υπόδειξη τῶν Παργινῶν καὶ νὰ τοὺς ἐνώσουν με τὴν Κέρκυρα, νὰ τὰ κάνουν ἓνα, καὶ ἄλλα τέτοια χοντρά καὶ παρατραβηγμένα.

Στὸ Νησάκι τοὺς τῆς Παναγίας κάθε 15 Αυγούστου εἶχαν καὶ οἱ Παξινοὶ πανηγύρι. Ερχόταν ἀπὸ μέρες πρὶν οἱ Εἰπύτροποι καὶ ἀγοράζανε βόδια ἀπὸ τὴν Πάργα ἢ τὸ Φανάρι που τὰ βράζανε σε μεγάλα καζάνια καὶ ἐπρόσφεραν, μαζὺ με ποτὰ, καὶ κρέας με ζουμί σε ωραία χαλκωματένια μπῶλ, γαλβανισμένα πάντοτε καὶ ἀστραφτερά. Οἱ Παργινοὶ κοροϊδεύανε ὅτι τὰ φτηνὰ καὶ κοκκαλιάρικα γελάδια που ἀγόραζαν «εἶχαν ὀργώσει ὅλον τὸν κάμπο τοῦ φαναρίου» καὶ θέλανε μὴ βδομάδα βράσιμο ἢ ὅτι δὲν θὰ προκάνουν νὰ βγούνε στὸ Γαῖ ζωντανά, καὶ ἄλλα τέτοια, που αὐτοὶ τὰ ξεπερνοῦσαν με σιωπὴ καὶ ἀδιαφορία.

Στοὺς Παξοὺς δὲν υπήρχε ποτὲ ἀστυνομικὴ δύναμη καὶ ἡ Ὑποδιοίκηση Χωροφυλακῆς εἶχε ἐλαχι-

Ο Μίχος Βάσσος στις αναμνήσεις του

στοὺς ἄνδρες, γιατί ποτὲ δὲν εἶχε ἀπασχολήσει κανένας τὴν υπηρεσία με σοβαρὰ ἐγκλήματα καὶ παραβάσεις. Καμιὰ μικροδιαφορὰ στὰ χτήματα καὶ τίποτε αθῶοι καυγάδες με τὰ σακκάκια. Νὰ τοὺς βλέπεις νὰ δέρνονται με τὰ σακκάκια καὶ νὰ βρίζονται με ἐκεῖνο τὸ υπέροχο λεξιλόγιο καὶ νὰ ξεσκίζεσαι στὰ γέλια. Ὑπόδειγμα λαοῦ εἰρηνικοῦ καὶ εὐγενικοῦ.

Παρ' ὅλα αὐτὰ κάποτε ἐγίνε καὶ ἓνα ἐγκλημα. Ὅχι ἀκριβῶς ἔτσι, ἀλλὰ κάποιος Ὑπομπαρῆς γιὰ κάποιον λόγο, ποῖός ξέρει τί, εἶχε ἀνάψει στὸ ξύλο κάποιον Σπάρο (παρατσούκλι βέβαια, λόγω τῶν πολλῶν ἰδιῶν ἐπιθέτων: ὁ Νίκος τὸ Ἀντριάνας, ὁ Μπέμης τοῦ Δημάρχου, ὁ Κιάδης ὁ Καλουμάδος, ὁ Γιαννάκης ὁ Χλιός κ.λπ.).

Συνέχεια στὴν 15ῃ σελίδα

Ο ΣΠΑΡΟΣ

Συνέχεια ἀπὸ τὴν 14ῃ σελίδα

Ὁ Σπάρος, που καθάριζε τὴν ὥρα ἐκεῖνη ἓνα μῆλο με τὸ σουγιαδάκι, σήκωσε ἀσυναίσθητα τὰ χέρια νὰ προστατευθεῖ καὶ χτύπησε κάπου στὸ πλευρὸ τὸν Μοῖραρχο, που μετὰ ἀπὸ κάμποσους μῆνες πέθανε ἀπὸ τὸ τραῦμα. Αὐτὸ ἦταν! Ὁ Σπάρος ἐγίνε κυρίαρχος τοῦ νησιοῦ. Ἀγρίεψε, τὸ πήρε ἀπάνω του γιὰ φονιάς, ψώνιζε χωρὶς νὰ πληρῶνει καὶ ἔκανε μαύρη τὴ ζωὴ τῶν συμπατριωτῶν του. Μοῦτρο ὁ Σπάρος.

Μία μέρα τῆς Αναλήψεως, που γινόταν στοὺς Παξοὺς ἐπίσης ωραῖο πανηγύρι, μὴ παρὲς ἀπὸ Παξινοὺς νέους ἐπῆγε με τὸ καῖκι στοὺς Παξοὺς καὶ γλεντοῦσανε ωραία καὶ βέβαια ψαχοῦλευαν καὶ γιὰ καμιὰ νύφη. Μέσα καὶ ὁ Μίχο Βάσσος, ὁ πανύψηλος κλητῆρας τοῦ Εἰρηνοδικείου με τὴν ἀγριωπὴ ἐμφάνιση, σωστός Καραϊσκάκης, με τὴν καλὴ καρδιά. Εκεί εἶδανε διάχυτη τὴ φοβία καὶ τὸν τρόπο τοῦ νησιοῦ ἀπὸ τὸν Σπάρο. Σε κάποια στιγμή τοῦ τὴν ἔδωκε στὸ κεφάλι τοῦ Μίχου. Ποιὸς κιαρατοσπάρος εἶναι αὐτός;

Βουτάει μὴ μπιστόλα που εἶχε μαζὺ καὶ μὴ χούφτα σφαίρες καὶ ἀρχίζει νὰ πυροβολᾷ καὶ νὰ φωνάζει με τὴν τρομερὴ φωνή του:

– Φέρτε μου ἐδῶ τὸ Σπάρο! Μπαμ!

– Φέρτε μου τὸν Σπάρο νὰ τὸν σκίσω στὰ δύο. Φέρτε τὸν νὰ τοῦ πῶ τὸ αἷμα. Καὶ ἔτριζε τὰ δόντια (ποιὸς τὸν θυμάται) καὶ ἀγρίευε σαν θερίο. Τρομοκρατήθηκαν οἱ Παξινοί. –Τόμου καὶ βγεῖ τώρα ὁ Σπάρος, πέτσο που ἔχει νὰ γίνει, θὰ γίνει χαμός... Καὶ τοῦδωκαν δρόμο γιὰ τὰ χωριά, φτάσανε μέχρι Λάκκα καὶ Λογγό.

Ὁ Σπάρος ἐπροτίμησε νὰ ἀμπαρωθεῖ στὸ σπίτι του καὶ νὰ μὴν ἀκούγεται καθόλου. Ὁ Μίχος ρώτησε κι ἔμαθε που εἶναι τὸ σπίτι του, ἔκατσε σε μὴ καρέκλα ἀπέναντι, ἔβαλε τὸ ἓνα ποδάρι στ' ἄλλο καὶ τὸ κούναγε νευρικά. Ἦταν θαῦμα νὰ τὸν βλέπεις σε τέτοια κατάσταση. Βάραγε τώρα μπιστολιές στὸν πλακόστρωτο δρόμο, που ἐξωστρακίζονταν στὴν πόρτα τοῦ Σπάρου καὶ τὴν ἔκανε κόσκινο καὶ φώναζε ἄγρια:

– Ἐβγα ὅξω Σπάρο, νὰ σου πῶ τὸ αἷμα. Μπαμ, Μπαμ,

– Ἐβγα νὰ σου φᾶω δάγκα τὸ λαρύγγι. Μπαμ.

– Ἐβγα νὰ σε κάνω τηγανιτὸν! Μώκος ὁ Σπάρος.

Τὸ πανηγύρι βέβαια χάλασε, οἱ δικοὶ μας συμμαζέψανε καὶ ἠρεμήσανε τὸν Μίχο καὶ γύρισαν πάλι στὴν Πάργα. Δὲν ἦταν παλληκαρὰς οὔτε κουτσαβάκιας ὁ Μίχος, ἀλλὰ ἓνα ἐξαίρετο καὶ πολὺ ἀγαπητὸ μέλος τῆς κοινωνίας μας, με πολλὲς κοινω-

νικὲς προσφορές. Ὁ Σπάρος τοῦ τὴν ἔδωκε καὶ βέβαια ἦταν καιρὸς. Τὸ κύρος τοῦ Σπάρου καταρκώθηκε. Πάει τὸ ψευτονταγήκι του, δὲν τόλμησε πια νὰ κάνει καυγάδες καὶ ν' ἀφήνει ἀπλήρωτους λογαριασμοὺς, μάλιστα πήρε τὴν πρώτη γεύση ὅταν κάποιος τοῦ τὴν ἀμόλυσε: «Κάτσε φρόνημα ἀμιά, γιατί θὰ κρᾶξουμε τὸν Ἀρκούδο τὸν παργινόνε!!!» καὶ ὁ Σπάρος ἐξαφανίστηκε.

Ὁ Ἀλκιβιάδης ὁ Κλοτσώνης, ὁ Γιᾶς ἢ Καπετάνιος ἢ σκέτο Τάνιος μας εἶχε μὴ ἄλλη ἰδέα νὰ πειράξει τοὺς παξινοὺς. Κάποιος εἶχε φέρει στὴν Πάργα ἓναν πολὺ ελαφρὰ τραυματισμένο τσάκαλο που τὸν εἶχει πιᾶσει στὸ δόκανο κι' ὁ Τάνιος ἄρπαξε τὴν ευκαιρία.

Τὸν χώνει σ' ἓνα σακκί, τὸν βάνει στὸ καῖκι τοῦ με τὴν παρὲς τοῦ καὶ πλῶρη γιὰ Παξοὺς. Τὸν ἀμολᾷ νὲ ἐλεύθερο καὶ φεύγουν.

Στοὺς Παξοὺς δὲν ἔχουν, οὔτε εἶχαν ποτὲ ἀγρίμια, οὔτε λύκους, οὔτε αλεπούδες, οὔτε ἀκόμη κουνάβια καὶ τέτοια. Τὸ τσακάλι ἔτσι βρέθηκε σε ἓναν παράδεισο, γιατί ὅλα τὰ πουλερικά καὶ τὰ οἰκόσιτα ἦταν ἀμολυμένα ἐλεύθερα, κι' αὐτὸ καθάρισε σε λίγο διάστημα ὅ,τι υπήρχε καὶ δὲν υπήρχε. Κλάμα, φόβος καὶ τρόμος.

Δὲν εἶχαν ὅπλα οἱ Παξινοί; Κάθε ἄλλο. Κάθε Φεβρουάριο καὶ κάθε Αὐγούστο τὰ τρυγῶνια κατὰ κοπάδια, κατὰ χιλιάδες, κάνουν τὸ αἰώνιο ταξίδι τοὺς ἀπὸ βορρὰ σε νότο καὶ ἀντίθετα καὶ πέφτουν σαν στραβά στὸ νησί σε μὴ ἀνάπαυλα, γιὰ νὰ ξεκουραστοῦν ἀπὸ τὸ ἐξοντωτικὸ τοὺς ταξίδι. Εκεί οἱ Παξινοὶ με τὰ μονόκανα ἐμπροσθογεμῆ, τότε, τρία καὶ τέσσερα ὅπλα κάθε σπίτι, τὰ καρτεροῦσαν καὶ ντουφέκαναν ἀσταμάτητα. Ἦταν θαῦμα νὰ τοὺς βλέπεις με πόσο ἀπίστευτὴ ταχύτητα πυροβολοῦσαν καὶ ξαναγέμιζαν, ρίχνοντας ἀπὸ τὴν κἀνὴ μπαρούτι, τάπες, σκάγια καὶ στουπώνοντας με τὴν βέργα καὶ ξανασκοτώναν τὰ ἀμοῖρα τὰ πουλιά, που δὲν μπορούσαν ἀπὸ τὸ ξεθῶμα τοῦ ταξιδιοῦ νὰ ἀλλάξουν δρόμο καὶ πέφτανε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ στὶς μπουκές τῶν ντουφεκιῶν. Σκοτώνανε κατὰ χιλιάδες καὶ παστῶνανε στὶς ξέστες γιὰ νάχουν γιὰ ὅλον τὸν χρόνο. Ἀπὸ 12 χρόνων ἄνδρες καὶ γυναῖκες στὸν «παξινὸ πόλεμο», που ὁ ἀπὸηχὸς τοῦ ἐφθάνε μέχρι «Σαρακήνικο».

Τὸ τσακάλι τοῦ Γιᾶ ὅμως προκάλεσε τρόμο, λες καὶ ἦταν κανένας τίγρης ἢ ἀρκούδα ἀνθρωποφάγα. Οἱ παξινοὶ «τοιφετέδες» εἰσήγησαν, τὸ τσακάλι ἀλῶνισε ὅλο τὸ νησί, ἀλλὰ βέβαια μοναχικὸ ζῶο χωρὶς ταῖρι κάποτε ψόφησε καὶ γλύτωσε τὸ νησί. Ἀλλὰ αὐτές οἱ ἱστορίες εἶναι ἀτέλειωτες...

ΠΑΡΓΑ: Καλλιτεχνικές ασπρόμαυρες φωτογραφίες. (Από το αρχείο του Συλλόγου Παργινών)